

Lk 9

TERVISEKUU

Dr Piret Rospu räägib meeste tervisest.

Lk 2

VEE KVALITEET

Tiskre ja Harkujärve piirkonna joogivesi taas nõuetekohane.

Lk 6

HOIDES KESKKONDA

Jäätmejaama korduma kippuvad küsimused saavad vastused.

Tiraaž: 6450

KOLMAPÄEV, 13. november 2019

www.harku.ee

f HarkuVald

Harku Valla Teataja

HARKU VALLA AMETLIK TASUTA HÄÄLEKANDJA. ILMUB KAKS KORDA KUUS.

Paljude meelest oli see hullumeelne idee.

Loe lk 4

MARIS VIISILEHT
Abivallavanem

Foto: erakogu

Kaugel on **Tabasalu** gümnaasiumi sünd?

Vähem kui kahe aasta pärast, 1. septembril 2021 avab Tabasalus uksed uus riigigümnaasium. Ettevalmistustööd on täie hooga käimas.

TRIIN KAAVER

Haridus- ja teadusministeeriumi koolivõrgu osakonna peaekspert

Riigigümnaasiumi uus koolihoone ehitatakse Tabasalu alevikku, Vaht- ra tee ja Nooruse tee vahelisele alale, et õppetöö läbiviimiseks kasutada ka lähistel asuvat spordihoonet. Hoone arhitektuurikonkursi võitis idee- kavand "Mets", mis arvestas enam piirkonna eripäraga nii ruumilahenduslikust kui ka logistilisest vaatest. Samuti iseloomustab võidutööd uue hoone energiatõhususega arvestamine.

Gümnaasiumihoone ehitushange kuulutatakse välja 2020. aasta esimeses kvartalis. Hanke võitjaga sõlmitakse ehitusleping sama aasta kevadel ja ehitustööd saavad alguse peagi pärast lepingu sõlmimist 2020. aasta suve hakul. Juuliks 2021 on planeeritud hoone valmimine ja augustiks 2021 hoone sisustamine. Uue koolimaja ehitusprotsessi juhtimise on haridus- ja teadusministeerium usaldanud Riigi Kinnisvara AS-ile. Koolihoone ehitusmaksumus on ligi 7,8

Kas teadsid, et:

- Riigigümnaasiumidel on õppekvaliteedi tagamiseks ühine kvaliteedikokkulepe.
- Koolis õpivad ainult gümnaasiumiastme õpilased, mis võimaldab rakendada nüüdisaegseid ja paindlikke õppekorralduslikke lahendusi (näiteks 75-minutilise õppetunni, perioodõpe, tagasiside- nädal, valikkursuse nädal, mentorsüsteem jms).
- Õpilastel on võimalik valida kursusi riigigümnaasiumidest üle Eesti.
- Tehakse õppimist ja õpetamist rikastavat koostööd kõrgkoolide, kutseõppeasutuste ning ettevõtjatega.
- Õpinguid toetab ühtne toetuste pakett, õpilased saavad majutus- ja sõidutoetust ning tasuta koolilõunat.
- Õppetöö korraldamisel on koolil suur iseseisev otsustus- ja eksperimenteerimisõigus.
- Kõigil riigigümnaasiumidel on nüüdisaegne koolihoone ja õppevahendid.
- Riigigümnaasiumid saavad keskenduda oma põhitegevusele, tugi- tegevused, nagu hoonete haldamine, raamatupidamine ja personali- arvestus, on viidud kooli koosseisust välja.

miljonit eurot, mis rahastatakse nii riigieelarvelistest kui ka Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest. Kool hakkab õpet pakkuma 360 gümnaasiumiõpilasele.

Direktori ja õpetajate konkurs

Tabasalu gümnaasium moodustati riigiasutuse haridus- ja teadusministri käskkirjaga selle aasta juulikuus. Alates septembrist 2019 on gümnaasiumil olemas ka kehtiv põhimäärus. Koolile hakkab koostöös kogukonnaga sisu looma haridus- ja teadusministeeriumi väljakuulutatud konkursi korras valitud direktor. Direktori konkurs kuulutatakse välja 2019. aasta

novembrikuus. Konkursile on oodatud kandideerima kõik nüüdisaegse kooli loomisse ja arendamisse panustada soovivad inimesed, kel on olemas vastav kvalifikatsioon ning tahe luua nüüdisaegset kooli. Direktor asub ametisse 2020. aasta esimestel kuudel. Õpetajate vabadele ametikohtadele kuulutatakse välja konkurs hiljemalt aprillis 2021. Töölepingud õpetajate ja teiste töötajatega sõlmitakse hiljemalt augustiks 2021. Kooli sisu loomise raames korraldatakse ka kaasamisüritusi, kuhu on oodatud kogukonna esindajad. Üheskoos kohaliku omavalitsuse ja kogukonnaga hakkab peagi uus koolihoone võtma nii tegu kui ka nägu.

Tabasalu Gümnaasiumi KÄIVITAMINE

- ARHITEKTUURIKONKURSI TULEMUSTE VÄLJAKUULUTAMINE
- TABASALU GÜMNAASIUMI MOODUSTAMINE
- TABASALU GÜMNAASIUMI PÕHIMÄÄRUSE KINNITAMINE
- DIREKTORI KONKURSI LÄBIVIIMINE

2019

- DIREKTORI AMETISSE ASUMINE
- EITUSHANKE VÄLJAKUULUTAMINE
- EITUSLEPINGU SÕLMIMINE
- EITUSTÖÖDE ALGUS
- KAASAMISTEGEVUS KOOLI SISU LOOMISEKS

- KOOLI TÖÖTAJASKONNA VÄRBAMINE
- EITUSTÖÖDE VALMIMINE
- KOOLI TÖÖTAJASKONNAGA TÖÖLEPINGUTE SÕLMIMINE
- TABASALU GÜMNAASIUMI AVAMINE

2021

Harku valla
advendiküünla
süütamine ja jõulurahu
väljakuulutamine

1. detsembril kell 12.30
Rannamõisa tavandimajas

VALLAVALITSEMINE

Lühiuudised

Vaadake lisaks värskaid uudiseid pea iga päev Harku valla kodulehel www.harku.ee.

Taotlema saab maamaksutoetust

Nagu möödunud aastal, kompenseerib Harku vald avalduse alusel juba tasutud maamaksu vastavalt kehtestatud korrale. Maamaksutoetust saab taotlema maamaksu tasumise järel kuni 5. detsembrini. Toetust antakse neile vallaelanikele, kelle elukoht on 31. detsembri 2018 seisuga Harku vallas ning kellele kuulub vallas elamumaa või maatulundusmaa, millel on õuema kolvik. Toetust saab taotleda valla kodulehe iseteeninduskeskuse kaudu või paberikandjal Harku vallamajas. Taotlusega koos tuleb esitada kõigi taotlejale kuuluvate kinnistute maamaksuteated ja nende tasumist tõendavad dokumendid. Lisainfot saab maakorraldajalt Anna Grete Kompuselt telefonil 600 3847 ja e-posti aadressil maamaks@harku.ee. (Harku vallavalitsus)

Spordiklubis või huvikoolis osalemist tuleb kinnitada kuni 30. novembrini

Novembrini saavad lapsevanemad valida ja kinnitada veebilehel www.harku.ee lingi kaudu lapse osaluse huvitegevuse ringis. See on vajalik selleks, et valitud huviring saaks lapse eest määratud toetuse. Seda, kas lapse osalust tuleb kinnitada või ei, ütleb spordiorganisatsioon või huvikool. Lisainfot saab kultuuri-, spordi- ja noorsootööspetsialistilt Krista Dregerilt telefonil 606 3838 ja e-posti aadressil krista.dreger@harku.ee. (Krista Dreger, kultuuri-, spordi- ja noorsootööspsialist)

Tiskre ja Harkujärve piirkonna joogivesi vastab taas kõigile kvaliteedinõuetele

Septembri alguses Harku valla vee-ettevõtte OÜ Strantum korraldatud kvaliteediseire käigus tuvastati joogivees kolilaadsete bakterite esinemine Tiskre ja Harkujärve neis piirkondades, kus veeallikana kasutatakse Tallinna pinnaveet ehk Ülemiste järve vett.

Olukorrale leiti lahendus AS-iga Tallinna Vesi ühisveevärgi torustike korduva loputamise tulemusena ja terviseameti 25. oktoobril võetud joogivee kordusproovid vastasid taas kõigile kvaliteedinõuetele.

Samalaadse probleemi kordumise vältimiseks plaanib OÜ Strantum lähitulevikus kogu piirkonna üle viia põhjaveele, mille kvaliteedinäitajates pole seni kõrvalekaldeid tuvastatud.

(Harku vallavalitsus)

Statistika

Harku valla elanikkonna statistika
seisuga 1. november 2019

Sotsiaalkindlustusamet sai valmis esimese proaktiivse teenuse ja avas oktoobris oma iseteeninduse, kus esimesena saavad lapsevanemad kasutada taotlustevaba perehüvitiste teenust.

SOTSIAALKINDLUSTUS-AMET

Kui laps on rahvastiku-registris registreeritud, jõuab see info järgmisel päeval automaatselt sotsiaalkindlustusametisse ja amet teeb seejärel juba ise vanematele perehüvitiste pakkumuse. See tähendab, et inimesel pole enam vaja perehüvitiste saamiseks taotlust esitada ega ameti klienditeenindusse kohale minna. Piisab, kui kodus või nutitelefonis on olemas internet. Pakkumuse kohta saadetakse vanematele e-posti teel teavitus.

Sotsiaalkindlustusameti juhi Egon Veermäe sõnul soovib amet pakkuda inimestele lihtsaid, kasutusmugavaid ja proaktiivseid teenuseid. Oluline on ka administratiivkulude vähendamine. "Lähitume teenuste arendamisel põhimõttest, et kui riigil on vajalik informatsioon olemas, ei pea me seda inimeselt enam üle küsima. Proaktiivsus meie teenustes tähendabki seda, et kui perre sünnib laps, siis rahvastikuregistri sissekanne aktiveerib kõik järgmised teenused, ilma et inimene peaks selleks taotluse esitama," rääkis Veermäe. "Meie perehüvitiste teenus on esimene sündmuspõhine teenus Eestis ja me soovime liikuda täielikult taotlusevabade teenuste suunas," lisas ta.

Praegu saavad lapsevanemad iseteeninduses kinnitada neile tehtud perehüvitiste e-

Perehüvitise saamist hõlbustab proaktiivne iseteeninduskeskkond

Perehüvitiste teenus läheb mugavamaks. / Foto: Pexels

pakkumise. Kui lapse sünd on rahvastikuregistris registreeritud ja talle on pandud nimi, saadab sotsiaalkindlustusamet vanema(te)le e-postiga teavituse perehüvitiste saamiseks. Inimesel tuleb toetuse saamine iseteeninduses kinnitada.

"Pakkumuse kinnitamine on oluline, sest iseteeninduses saab pere enda hüvitisi planeerida, näiteks kumb vanem hakkab saama vanemahüvitist," tutvustas uut moodi perehüvitiste teenust sotsiaalkindlustusameti e-büroo juht Kersti Vaikmaa. "Tegime perehüvitiste teenuse võimalikult mugavaks – ei mingit taotlust, ei mingit allkirjastamist, lihtsalt – siin on su raha, millele sul on õigus. Tee oma valik."

Kontrollige kontaktandmeid

Inimesed saavad iseteeninduses üle vaadata ka oma kontaktandmeid, et tulevikus jõuaks info pakutavatest teenustest nendeni. "Näiteks kui perre on sündimas laps, soovitame neil e-teeninduses üle vaadata oma e-posti aadressi, et pärast lapsele nime panemist jõuaks teavitus perehüvitiste pakkumiste kohta inimeseni võimalikult kiiresti," rääkis Vaikmaa.

Tulevikus saab iseteeninduses näha ka ametilt laekunud makseid. Oige pea on võimalik iseteeninduskeskkonnas sotsiaalkindlustusametiga suhelda.

Tervise ja Heaolu Infosüs-

teemide Keskuse sotsiaalkaitse talituse juht Tuuli Pentjärv ütles, et perehüvitiste teenuse arendamisel loodi mikroteenustele toetuv arhitektuur. "Tänu sellele saame arenduses eraldada korduskasutatavad ja konkreetset äriteenust toetavad komponendid. Samuti võimaldavad vajadustele," lisas ta. "Meie arenduspartnerid on agiilse arendusmetoodikaga väga hästi kaasa tulnud. Arendused jätkuvad ja saame vastavalt klientide tagasisidele lahendusi korrigeerida ning täiendada," lisas Pentjärv.

Järgmisena muudetakse mugavamaks abivahendite saamine ja vanemapuhkuste teenus, seejärel pensionid ja sealt edasi kõik teised ameti toetused ning teenused.

Iseteenindusse saab siseneda sotsiaalkindlustusameti kodulehe kaudu aadressil www.sotsiaalkindlustusamet.ee või otselingiga Iseteenindus.sotsiaalkindlustusamet.ee. Keskkonda saab sisse logida ID-kaardi, mobiil-ID või Smart-ID-ga.

Sotsiaalkindlustusameti iseteeninduse ja perehüvitiste tööd viisid ellu TEHIKU lepingupartnerid: e-teenused arendas Nortal ja teenuse kasutajaliidese lõi Trinidad Wiseman.

Perehüvitiste teenust tutvustava video leiate ameti videokogust: www.youtube.com/watch?v=eFHkiYjl-YO.

Läheneb jõulutoetuste taotlemise aeg

Jõulutoetuse avaldusi oodatakse kuni 19. detsembrini.

TIIA SPITSÕN

Valla sotsiaal- ja tervishoiuosakonna juhataja

Jõulutoetust makstakse Harku vallavolikogu 31. märtsi 2016 määruse nr 11 "Sotsiaalhoolekandlise abi andmise kord" alusel. Jõulu-

toetust (kakskümmend eurot) saavad 70-aastased (ka need, kes saavad sel aastal 70-aastaseks) ja vanemad pensionärid. Kolme ja enama lapsega perele on ette nähtud toetus kolmekümne euro väärtuses. Üksikvanemaga perele ning eestkostele ja kasuperedele on toetuse summa kakskümmend eurot, sama summa on mõeldud jõulutoetusena puudega last (lapsi) kasvatavale perele. Toetuse saamiseks on vaja esitada kirjalik avaldus Harku vallavalitsusele.

Avaldusele palume märkida taotleja arveldusarve numbri, millele toetus kanda, aadressi ja sünniaja. Neil, kellele ei ole pangas arvet avatud, makstakse toetus välja vallavalitsuse kassas.

Avalduse vorm on saadaval Harku vallamaja infolauas, eakate päevakeskuses, Harku raamatukogus, Kumna kultuuriaias, Väana raamatukogus. Samuti leiab avalduse vormi Harku valla kodulehelt. Avalduse võib saata ka e-posti aadressile harku@harku.ee.

Üldjuhul kantakse toetus taotleja arveldusarvele. Neil, kellel on pangas arveldusarve olemas, palume märkida taotlusele kindlasti ka arve numbri, et toetus jõuaks saajale kiiremini.

Neil, kellele makstakse toetus välja kassast, palume sellele järele tulla esmaspäeviti ja neljapäeviti kell 9.00–12.00 ning 14.00–18.00.

Jõulutoetuste avalduse esitamise viimane kuupäev on 19. detsember. Infot saab telefonil 600 3867.

Kallaste tn 12, Tabasalu

HARKU VALLAMAJA ON AVATUD:

E	T	K	N	R
8.00–18.00	8.00–16.00	8.00–16.00	8.00–18.00	8.00–14.30
* 14.00–18.00			* 9.00–12.30	

* Ametnike vastuvõtuajad. Ametnike vastuvõtt toimub eelregistreerimisega telefonil 600 3848 või harku@harku.ee.

Harku Valla Teataja

VÄLJAANDJA
Harku Vallavalitsus
Kallaste tn 12, Tabasalu 76901,
Harju maakond
tel 600 3848, faks 600 3854
www.harku.ee

TOIMETUS

Toimetuse telefon: 5556 5434
Vastutav toimetaja Madis Idnurm,
madis.idnurm@harku.ee
Toimetaja Mari Kukk, mari.kukk@harku.ee
Küljendaja Nigul Treimann

Vallaleht ilmub iga kuu teisel ja neljandal kolmapäeval. Harku Valla Teataja kanne toimub kolme tööpäeva vältel alates vallalehe ilmumispäevast. Kaastööd ja kuulutused palume saata hiljemalt ilmumiseelse nädala esmaspäevaks. Toimetusel on avaldamisel õigus kaastööd lühendada ja redigeerida. Vallalehes avaldamiseks saadetud reklaamidele toimetuse keelekorrektuuri ei teosta. Harku Valla Teatajas ilmunud artiklite/uudiste/kajastuste refereerimine on lubatud vaid toimetuse kirjalikul loal.

REKLAAM JA MÜÜK

5556 5434
vallaleht@harku.ee

Artiklid ja kaastööd:
vallaleht@harku.ee

TRÜKK

AS Printall

Sel korral võttis tseremooniast osa tavapärasest rohkem perekondi. / Foto: Yulia Vakina

Höbelusikad andis üle vallavanem Erik Sandla.

Omanikke ootamas ...

Teisipäeval,
29. oktoobri õhtul toimus
Alasniidu lasteaias
Harku valla uutele ilma-
kodanikele mõeldud
höbelusikapidu.

MADIS IDNURM
Kommunikatsioonijuht

Väikeste võsudega kohale
saabunud emadele-isa-
dele anti üle traditsiooniline
kingitus – höbelusikas.

Höbelusikapeole tuli kohale 32 last

Eesti Lastekirjanduse Keskuse ja kultuuriministeeriumi poolt oli kingituseks raamat "Pisike puu", mille saab iga Eestis sündiv laps.

Alasniidu lasteaia Hiireherne rühma etteastele järgnenud tervituskõnes tundis vallavanem Erik Sandla heameelt

selle üle, et Harku valda sünnib järjest rohkem lapsi. "Praeguseks on vallaelanike arv kasvanud juba enam kui 15 100 inimeseni. Tundub, et ka see aasta saab sündide poolest olema suurem kui möödunud aasta. Selle üle on põhjust rõõmustada," lisas Sandla.

Peole olid kutsutud lapsed, kes on sündinud vahemikus oktoober 2018 kuni jaanuar 2019.

Höbelusikad andis üle vallavanem Erik Sandla.

Need pered, kes sel korral peole tulla ei saanud, saavad höbelusika kätte vallamajast.

Andmete korrastamise ja kasutusloa olemasolu erinevusest

Arusaam, et kõigil hoonetel peab 2020. aasta 1. jaanuariks olema kasutusluba ja et selle puudumine toob kaasa automaatse rahaträhvi, on ekslik.

PLANEERIMIS- JA EHTUSOSAKOND

Viimasel ajal on sagelenud pöördumised valla-

valitsuse planeerimis- ja ehitusosakonna poole küsimusega, et kui hoonel uue aasta esimeseks jaanuariks kasutusluba ei ole, siis kas määratakse trahv? Nii see ei ole. Kasutusloa kohustuslikkus tekkis planeerimis- ja ehitusseaduse jõustumisega 14. juunil aastal 1995. See tähendab, et ehitised, millele on ehitusluba väljastatud enne planeerimis- ja ehitusseaduse jõustumist, ei vaja kasutusluba eeldusel, et hoone parameetrid on püsinud samana. Näitena saab tuua suvilaid, mis on viimased

kolmkümmend aastat täpselt samasugusena püsinud.

Selgitame, et tuleb eristada ehitisregistri andmete korrastamise vajadust ja kasutusloa tagamist. Kasutusloa tagamise nõuded on sätestatud ehitusseadustikus ja selle lisas. Kasutusloa olemasolu tagamise kohta pole määratud nõuet eelviidatud tähtsajale.

Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse § 26 kohaselt korrastatakse ehitisregistri andmed 2020. aasta 1. jaanuariks. Korrastamise käigus kantakse ehi-

tisregistrisse sinna seni kandmata hooned. Ehitiste andmete puudumine ehitisregistris ei tähenda tingimata seda, et ehitis on ebaseaduslik. Vallavalitsus on aastate jooksul tegelenud andmete korrastamisega ja on registrisse kandnud hooned, mille kohta vallavalitsusel on olemas selle õiguslikule alusele viitavad dokumendid. Töö andmete korrastamise eesmärgil jätkub.

Julgustame kõiki hoonete omanikke kontrollima hoonete andmete olemasolu ehitisregistris aadressil www.ehr.ee.

Volikogu liikme kolumn

Jaanus Härms:

"Praeguse vallavolikogu koostöövõime on viimase kümnendi parim."

Harku vallavolikogu (Eesti Konservatiivne Rahvaerakond) majanduskomisjoni liige Jaanus Härms jagab mõtteid vallavolikogu koostöö ja jätkusuutliku rohevalla teemadel.

Minu juhitud EKRE Harku valla osakond on vallavolikogu koosseisus esindatud esimest korda ja seda nii minu kui ka Tabasalu jalgpalliklubi eestvedajana tuntud Riho Saksuse näol. Üheks oluliseks eelnõuks, mida viimati esitasin, oli Muraste kooli üheksaklassiliseks laiendamine, mis ka oodatud tulemuse saavutas.

Kuna EKRE on esindatud ka vabariigi valitsuses mitme ministrikohaga, on võimalik meie kaudu viia Riigikogusse ja ministeeriumidesse muresid ning ettepanekuid, mis Harku vallavalitsuse ja volikogu pädevusse ei kuulu või mis vajavad ka Eesti riigi tuge.

Oma kümneaastase volikogu liikme kogemuse baasil võin öelda, et seekordne koosseis on varasemaga võrreldes parema koostöövõimega. Meie ühine soov on, et vallaelanikel oleks parem elu, ja olulistes küsimustes valitseb meil enamasti üksmeel. Seetõttu on praeguse volikogu töö ka kiirem ja tulemuslikum.

Vahel on hea võtta hetk ja mõelda, mida õigupoolest tähendab õnn. Ühe levinud definitsiooni kohaselt on õnn see, kui vanad probleemid on lahendatud ja uusi pole veel tekkinud. Selles on oma tõetera. Leian, et õnn sõltub igapäevast, sellest, millised on inimese mõtted, teod, elustiil ja tervis. Selge on, et probleemid olid, on ja jäävad ega lõppe kunagi. See on mõnes mõttes isegi hea, sest ilma probleemide olemasoluta ja nende lahendamiseta ei saagi elu paremaks teha.

Nii Harku valla elanikud, vallavalitsus kui ka vallavolikogu on selgelt väljendanud, et Harku vald peab olema nn roheline ehk maalähedase elustiiliga. Seetõttu seisame selle eest, et ei toimuks linnastumist ja arendajad arvestaksid looduskeskonna, valla maine ja elanike huvidega. Rohelise valla ehk looduskeskonna jätkusuutlikule säilimisele aitavad kaasa ka Rannamõisa (65,6 ha), Türisalu (27 ha), Väana (407 ha), Naage (4,6 ha) maastikukaitseala ja Muraste looduskaitseala (140,5 ha). Lisaks on esitatud taotlus Sõrve loodusmassiivi (2800 ha) looduskaitsealana kehtestamiseks. Kõik need kokku moodustavad olulise osa valla territooriumist.

Looduskeskonna ja roheline elustiil jätkusuutlikuks säilimiseks on oluline ka keskkonnahoid. Harku valla eripäraks on paene pinnas ja sellel olev õhuke muldkate. Seetõttu tuleb tähelepanu pöörata jäätmete õigele käitlemisele ja võidelda prügi metsa alla mahapaneku vastu. Jäätmete mahapanek selleks mitte ette nähtud kohta võib mõjutada meie põhjavee kvaliteeti. Paese pinna tõttu jõuab reostus päris suurele territooriumile, ka elanike kaevudes.

See teema on eriti terav Türisalu küla elanikele, sest endise raketibaasi territooriumile kiputakse ikka ja jälle ebaseaduslikult prügi vedama. Juhtimaks laiemat avalikkuse tähelepanu keskkonnahoiu teemale ja et ka ise käed külge panna, korraldasime sel aastal "Teeme ära!" kampaania raames endises raketibaasi koristustalgud.

Kutsun üles inimesi märkama prügistajaid ja sellest teavitama kohalikku omavalitsust või keskkonnainspektsiooni lühinumbril 1313. Iga asitõend, sealhulgas salvestus, aitab prügistaja välja selgitada ja seista üheskoos parema ning puhtama elukeskkonna eest.

HARIDUS & AJALUGU

Selle aasta suure juubeli-laulupeo järel võime tõdeda, et laulupidu on meie rahva ja kultuuri lahutamatu osa, millela ei kujuta elu enam ette. Kuidas ja millal aga kõik kunagi alguse sai?

MARIS VIISILEHT

Abivallavanem

Sel sügisel leidsin ühest vanast maamajast väikesel kollakaks tõmbunud brošüürikesel, millel pealkiri “VIII Eesti Laulupeo juht, 30. juuni, 1., 2. juuli 1923”. Eesti Lauljate Liidu trükitud väljaannet lugedes jõuame saja aasta tagusesse aega ehk selle juurde, kuidas meie iseseisvuse algaastail korraldati Eesti laulupidu. Seal mainitakse, et järjekorras on see laulupidu küll kaheksas, aga ka esimene, sest toimub ju esimest korda vabas Eestis. Peale selle on brošüüris ära toodud ka seitsme esimese laulupeo lühiülevaated, milles on palju huvitavat teavet.

Esimene ühislaulu katse

Toon siinkohal välja mõne katke, kuidas 1923. aastal kirjeldati omakorda 1869. aastal toimunud esimese laulupeo läbiviimist:

“Esimene üldlaulupidu peeti “Liivimaa talurahva pärisorjusest vabastamise 50-aasta juubeli- ja tänulaulupeo” nime all 18., 19. ja 20. juunil 1869. a Tartus. Peost võtsid osa 45 Eesti ja 1 Saksa laulukoor 822 lauljaga ja 5 pasunakoori 56 mängijaga, pealtvaatajaid oli ligi 15 000. Osa võtmas olid ainult meeskoorid, sest nagu Perno Postimees peo eel kirjutab: “Kuidas olleks võinud meeste- ja naisterahvas igast nurgast, kui ka ühe ainsa päeva peale, kokko kutsutud sada, ilma et seal pahhandust polleks ette tulnud, mis piddo pühhitsemist oleks segganud, ehk teda koggoniste keelnuud pühhitsemast.” Üldkoorisid juhatasid Aleksander Kunileid-Saebelmann ja Johann Voldemar Jannsen. Vaimulikkude laulude peaproovi 17. juunil Maarja kirikus oodati suure ärevuse ja põnevusega, - oli see ju esimene ühislaulu katse üldse.

“Seesinane proov oli lauljate tuleproov. Kui suurt rõõmu ehk kurbust, au ehk häbi võis tema ilmutada,” kirjutab Eesti Postimees sel puhul. Kuid proov õnnestus hästi ja “kõik südamed olid niisama kerged ja rõõmsad, nagu nad enne rasked ja kahtlased olnud.” Esimene pidupäev 18. juunil algas pasunakoore mänguga kirikute tornidest. Sellele järgnes rongikäik ja esimene üldkontsert vaimulikkudest lauludest. Teisel päeval toimus ilmalikkude laulude üldkontsert. Laulude vahel peeti rida kõnesid, muuseas ka dr Jakob Hurti pikem kõne. Öhtul oli Vanemuise aias pidusöök, millest 1000 inimest osa võttis ja kus hulk kõnesid peeti. Kolmas pidupäev oli määratud kooride võistluslaulmiseks, millest pea kõik koorid osa võtsid. Lõpuks mängisid pasunakoorigi öhtulaulu ja sellega lõppes

Eesti laulupidu, kuidas sa sündisid?

Meenutus selle aasta juulikuust. Aitäh tantsurühmade, laulukooride ja orkestri juhendajatele, kes hoiavad elus ja arendavad edasi kõike seda, millega alustasid meie esivanemad 19. sajandil. / Foto: Arno Mikkor

Rännak saja aasta tagusesse aega ehk selle juurde, kuidas iseseisvuse algaastail korraldati Eesti laulupidu. / Foto: erakogu

esimene laulupidu, millel nii suured teened meie ärkamisaja ajaloos.”

Hullumeelsed ideed ja ajad

Lühikese kirjelduse põhjal võime aimata, kui keeruline oli tol ajal nii suure sündmuse korraldamine ja läbiviimine. Paljude meelest oli see hullumeelne idee. Algselt tekkis mõte Johann Voldemar Jannseni kui Eesti rahvusliku liikumise ühe tähtsama tegelase peas. Lisaks pühendas ta sellesse, nagu ka ajalehe väljaandmise, kogu oma pere. Eriti suureks abiks oli vanem tütar Lydia, kes oli kujunenud laulupeo ettevalmistuse vaimuelu juhiks. Põhiliseks info vahendajaks sai ajaleht Eesti Postimees, kus Jannsen pidevalt andis teada peo ettevalmistuse seisust. Valmistumiseks jäi aga väga vähe aega, vaid neli kuud, sest võimudelt saadi luba alles sama

aasta 20. veebruaril. Oli oht üldse peo loast ilma jääda, luba oodati peaaegu kaks aastat – taotlus anti sisse juba 1867. aasta märtsis. Et vältida plaanide nurjumist, kutsus Jannsen appi luba taotlema baltisaksa pastori A. H. Willigerode, kellest sai ühtlasi ka peokomitee president.

Seda Jannseni otsust ei pea mõni teine rahvusliku liikumise tegelane kuidagi sobilikuks. Samas, vahest just selline käik võimaldas üldse Eesti laulupeol kui rahvuslikul nähtusel sündida. Kohe pärast loa saamist teatas Jannsen sellest ka oma ajalehes, kutsudes üles laulukoori oma osavõtust teada andma. Igas järgnevas lehenumbris kirjutas ta, millised koorid on lisandunud, samuti innustas ta koori laule õppima ja harjutama. 9. aprilli Eesti Postimehes kutsus ta koori üles kaasa võtma oma lipud. Näiteks on teada, et Kanepi

koori lipu aitas muretseda Kanepi mõisnik ise. Samuti toetas enamik mõisnikke oma talupoegi laulude harjutamisel ja laulupeole minemisel. Peo läbiviimiseks moodustati muusika-, majutus-, ehitus- ja kassasektsioonid. Majutust organiseerida oligi kõige keerulisem. Juba laulupeole tulek võttis paljudel kooridel aega mitu päeva, ka teel olles oli ju vaja leida lauljatele-pillimängijatele peavari. Nii nagu tänapäeval, oli ka tol ajal üheks lahenduseks ööbida klassitubade põrandatel. Seega võib öelda, et rongkäigus osalemine ja koolimajades ööbimine on laulupeost osavõtjatele läbi 150 aasta ikka samaks jäänud.

Müüride värisedes

Kui Jannsen tuli mõttele kutsuda Eesti rahvas Tartusse laulupeole, ei sündinud idee päris tühjale kohale. Eeskujud olid juba olemas. Selleks ajaks oli toimunud juba mitu baltisaksa laulupidu: 1861. aastal Riias, 1857. ja 1866. aastal Tallinnas. Viimasest võttis osa ka Eesti segakoor Jürilt.

Need peod said omakorda tekkida tänu populaarsetele ja aktiivsetele baltisaksa lauluseltsidele. Jannsen kirjutas juba Pärnus elades ja Perno Postimeest välja andes, et Saksamaal on igas külas oma lauluselts, ning õhutas ka Eesti rahvast samasuguseid seltsi looma. 1858. aastal tõi Jannsen

eeskujuks Šveitsi: “Zürichi linnas laulsid nad nii, et müürid värisesid!”

Tema eestvõttel asutati 1865. aastal Tartus laulu- ja mänguselts Vanemuine, millest sai tõeline eestluse keskus. Samal aastal sündis Tallinnas Estonia selts. Kõik need tegevused olid üliolulised ja vajalikud esimese laulupeo õnnestumiseks. Maal talurahva seas pandi koorilaulu laiemale levikule alus koolis ja kirikus. Eestis viljeleti neljahäälsel koorilaulu esimesena Kanepi kihelkonnakoolis juba 19. sajandi esimesel veerandil. See sõltus kohaliku koolmeistri ettevalmistusest.

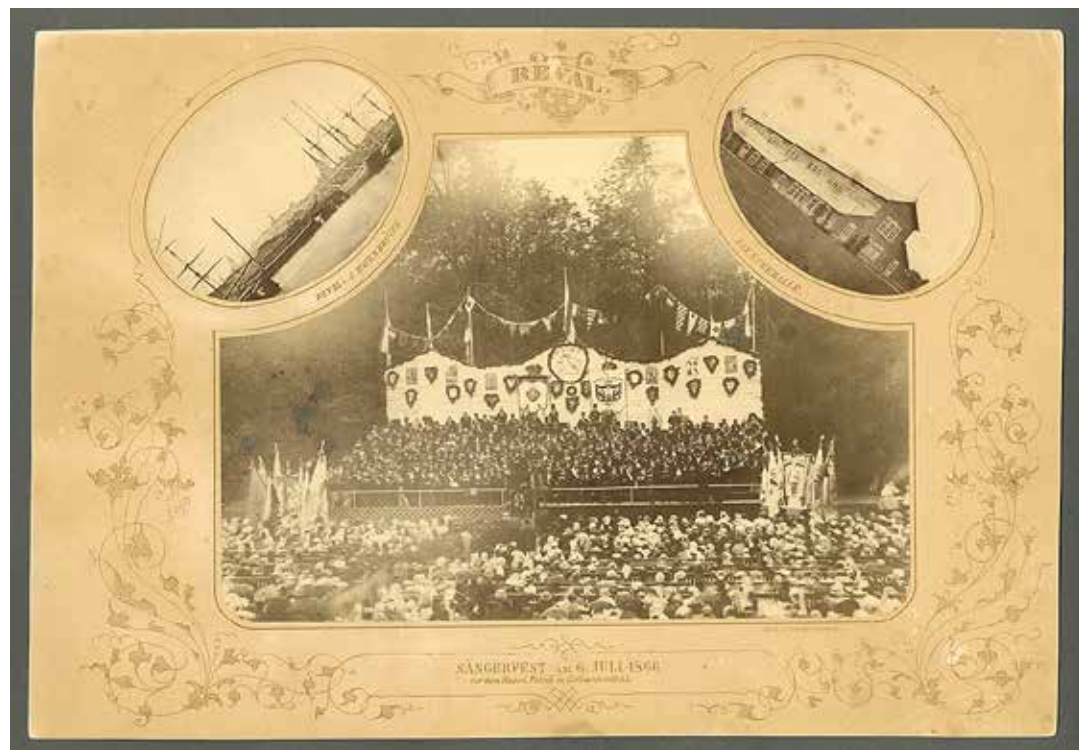
On teada, et Kanepi kihelkonnas võis koolmeistri koha saada vaid see, kes suurepäraselt laulda ja koori juhatada mõistis. Igal juhul pidi rahvuslike aadetega kaasas käima väga hea lauluoskus. Just valla- ja külakoolmeistrid olid esimesel laulupeol esindatud väga suurel hulgal – neid oli 329 inimest 822 osalejast.

Priius ja kultuur teevad suureks

Peab kindlasti ära märkima, et kuigi esimesel laulupeol oli ilmalike laulude eeskavas vaid kaks Eesti laulu, lisaks üheksa Saksa ja kaks Soome laulu, olid kõik palad tõlgitud eesti keelde ja kogu laulupeo kava esitati meie oma keeles. Isegi Vene keisririigi hümn tõlgiti ja see kanti ette samuti eesti keeles. Jannsen tellis peo eel Hurdalt laulupeol esitamiseks programmkõne, mille lõpuread olid järgmised: “See rahvas, kel on priius ja kultuur, on väiksest arvust hoolimata suur!”

Eesti esimene laulupidu oli vaatamata tormakale organiseerimisele suur õnnestumine, tähistades uue etapi algust rahvuslikus liikumises.

Esimesele laulupeole pühendatud kammerooperis “Emajõe ööbikud”, mida etendati möödunud suvel Tartus, on Lydia Koidula lõputseeni sõnumiks: “Võib ehk ainult muusika ühte liita Eesti-maa?”

Jäädvustus 1866. aastal Kadriorus toimunud baltisaksa laulupeost, kust võttis osa ka J.V Jannsen. / Foto: Eesti Teatri- ja Muusikamuseum

*Tibutare saalis oli
25. septembril kosta
nii laulu, pillimängu kui
ka tantsusammude
müdinat. Toimus Harku
valla lasteaedade
viies, juubelihõnguline
laulupidu.*

BIRGIT VÄRNO

Tabasalu lasteaia Tibutare
muusikaõpetaja

Selle aasta laulupeo pealkiri oli “Minu kodu” – kõige armsam, südame lähedasem, püham ja olulisim paik meie kõigi jaoks. Lasteaedade lipud ja loosungid lehvisid rongkäigus, mis eelnes laulupeole. Hommikust saati näis vihmapiiv soovivat oma luuke avada, kuid ilmataat oli laulupiduliste poolt ja peo ajal paistis juba päike, mis saali soojust ja sära juurde andis.

Saalis oli elevust ja kädistamist palju, sest polnud me ju eelmise aasta sügisest kohtunud. Pidulisi tervitasid Sipsik ja naerusuine vigureid täis Kröll. Laulude, pilliloo ja tant-su vahepeal meenutasid nad kordamööda oma suveseiklusi omanimelistes raamatutes. Aitäh, armas logopeed Aade, et olid Kröllina Sipsiku osatäitjale, keda oli au mängida minul, toeks ja abiks.

Peoletulid Teelahkme, Pangapealse, Harku ja Alasniidu lasteaed ning pisut kaugemalt Laulasmaa kooli lasteaed. Tänu toimekatele muusikaõpetajatele olid kõikidel lastel laulud, lood ja tantsud kenasti selged. Vapralt ja väärikalt esinesid laulupeol ka meie oma maja

Harku valla lasteaedade laulupidu toimus Tibutare lasteaia

Rongkäigus lehvisid lasteaia lipud ja loosungid. / Foto: erakogu

nelja vanema rühma lapsed: Kröllid, Naksid, Kiisud ja Piilud. Aitäh teile, olite külalistele igati eeskujuks!

Karmoška ja ukulele saatel

Kogu repertuaar, mis koosnes koduteemalistest lastelauludest, aitas peo siduda tarkust, sõbralikkust, sallivust ja hoolivust väärtustavaks ter-vikuks. Muusikaõpetajatest koosnev saateansambel oli selgi aastal koos musitseerimas ja laste mängu saatmas. Lauludest tulid ettekandele laulupeo tunnuslooks kuju-

nenud pala “Väike muusik”, kodust jutustavad lood “Pesapuu”, “Mu koduke” ja “Kodu” ühendkooride esituses, “Sulle, emake” tütarlastekoori esituses ning “Olla koos” poistekoori esituses. Koos sai karmoška ja ukulele saatel tantsitud ja lauldud laulumängu “Käi ümber küla ringi”. Iga lasteaia rühm oli peole kaasa võtnud ka eri rütmipille, et ühiselt kaasa mängida palale “Seisata ja kuulata!”. Laulud lauldud, tantsud tantsitud, pillilood mängitud, misjärel kõlas lõpulauluna traditsiooniline “Laul sai otsa”, mille sõnum kutsub

meid taas järgmisel sügisel kokku saama.

Eesti rahva laulupidudele kohaselt olid kõik pidulised kaunites rahvariites – nii väikesed kui ka suured.

Ka lasteaedade kunstiõpetajad olid kaasatud peo organiseerimisse. Nende juhendamisel panid lapsed laulud paberile ja lasteaeda seati üles uhke näitus.

Suur tänu laulupeo tiimile! Oli südamluk ja tore kodune pidu, mis on muutunud igaaastaseks traditsiooniks.

Kohtumiseni sügisel Tibutares!

Noorsootöö teenus jõuab uute moodsate lahendusteni

Harku vald on liitunud eri omavalitsuste koostöörühmade tegevussuundade programmiga.

Tulemuseks on uuenduslikud tahvlid, videomängude turniir ja ühtne teenuste andmebaas.

KRISTA DREGER

Kultuuri-, spordi- ja noorsootöös
spetsialist

Tegevusi piloteeritakse Eesti Noorsootöö Keskuse eestvedamisel Saue koostöörühpa nime all ning koostööd teevad Harku, Saue, Saku, Kohila ja Lääne-Harju valdade noorsootööspsialistid. Meiega on liitunud veel Haapsalu linn ühe tegevuse raames. Tegevused on suunatud nii noortele, noorsootöötajatele kui ka lapsevanematele.

Koostöörühpa raames on soov leida lahendus murele, mida lapsevanemad on kurtanud: kust leida üheselt infot meie vallas toimuvate huviringide kohta? Eesmärk

on, et 2020. aastal on meil andmebaas, kust näeme kõiki noorsootöös pakutavaid teenuseid. Peale andmebaasi otsime lahendust sellele, kuidas koolis oleks võimalus näha huviringide andmebaasi ja muidki noorsootöoga seotud sündmusi. Selleks oleme arendamas kaasamise tahvleid ehk Kahvli lahendusi. Järgmisel aastal on seda igas koostöörühpa vähemalt ühes koolis näha suure uuendusliku tahvli näol.

Mida kõike saab “noortekates” teha!

Viie valla noortele on suunatud projekt “Mänguriit ratasel”, kus kõigil on võimalus osa saada mängude maailmast. Videomängude päevald sai täiskasvanud juhendajate eestvedamisel koos omaealistega mängida. 7. novembril toimus esimene videomängude turniir, kust said osa võtta kõik soovijad Tabasalu koolist ja selle ümbrusest. Järgmine suur videomängude päev toimub noorsootöönädalal, 18. novembril Harkujärve koolis. 2020. aastaks oleme teinud plaane jõudmaks mängude päevadele ka teistesse Harku

valla koolidesse. Videomängude turniiril saavad osaleda kõik noored, nii need, kes pole enne üldse arvutimänge mänginud, kui ka noored, kes on kodus end täitsa profiks koolitanud. Videomängude turniiriga soovime tuua noortekeskuste tegemised koolile lähemale, et noored teaksid, mida kõike n-ö noortekates tehakse. Noortekeskused ja -toad on meie vallas tasuta.

Koostööprojektiga oleme saanud toetada Väana-Jõesuu ja Väana noortetoa loomist. Lisaks võtsime üheks prioriteediks viie valla noorsootöötajatele, koolide huvijuhtidele, ringide juhtidele koolituste pakkumise. Näiteks on sel aastal toimunud noorsootööspsialistidele korraldatud noorsootöö osakutse ja noorsootöö kutse koolitused, esmaabi- ning veebipõhised graafikakoolitused. 6. novembril toimunud “Hea tööõnne” koolitusel osalesid Harku, Saue, Saku, Kohila ja Lääne-Harju vallast kokku ligi 70 noorsootöoga tegelejat. See näitab, et noorsootööspsialistid soovivad ühiselt ja kvaliteetselt koostööd teha.

Tegevusi rahastatakse haridus- ja teadusministri kinnitatud ning Eesti Noorsootöö Keskuse poolt elluviidava ESF-i kaasrahastatud programmi “Tõrjutusriskis noorte kaasamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine” tegevuste raames.

Kohalike omavalitsuste koostöörühpa Harku valla tegevussuunda koordineerib Harku vallavalitsuse haridus- ja kultuuriosakond.

Info

Kuni 25. novembrini võtab Harku vallavalitsus vastu rahastustaotlusi uute võimaluste loomiseks huvihariduses ja -tegevuses 2020. aastal. Huviring peab olema suunatud 7-19-aastastele noortele, see peab olema järjepidev, süsteemne ja juhendatud. Taotluse vorm on leitav Harku valla kodulehel.

Lisainfo tel 606 3838, krista.dreger@harku.ee.

LÜHIUUDISED

Tabasalu ühisgümnaasium on Euroopa Ettevõtlik Kool 2019

Auhinnagalaal Helsingis: JA Europe'i tegevjuht Caroline Jenner, ettevõtlusõpetaja Krista Savitsch, TÜG-i arendusjuht Jane Tamm ja Joao Santos Euroopa Komisjonist. / Foto: erakogu

16. oktoobri õhtul tunnustas Helsingis ettevõtlusõppe eestvedaja Junior Achievement Europe silmapaistvaid Euroopa koole, kus ettevõtlusõpe on eriti edukalt muu õppetööga ühendatud. Euroopa Ettevõtliku Kooli auhind on Euroopa ettevõtlikumate koolide tunnustus-sündmus ja tiitli pälvib kool, kus ettevõtlusõpe hõlmab suuremat hulka õpilasi, kus on selge visioon ja plaan ettevõtlusõppe rakendamiseks. Viimast korda jagata-vale tunnustusele kandideeris 34 õppeasutust 22 Euroopa riigist. Kõrge tunnustuse pälvis teiste seas sel aastal Tabasalu ühisgümnaasium.

JA Eesti direktor Kersti Loor peab TÜG-i eeskujulikuks kooliks, sest majandusõpe on integreeritud kõikidesse vanuseastmetesse ning ettevõtlust hakatakse õppima esimeses klassis. Märkimisväärne on ka see, et kool on liitunud nii õpilasfirma, minifirma kui ka mini-minifirma programmiga. Laadad, õppekäigud ettevõtetesse ja loengud ettevõtjatega on täienduseks tavapärasele õppetööle.

(Krista Savitsch, Tabasalu ühisgümnaasiumi ettevõtlusõpetaja)

Pangapealse lasteaed tunnistati peresõbralikuks tööandjaks

Märgise võttis vastu Pangapealse lasteaia direktress Kairi Tammiste. / Foto: Arno Mikkor

17. oktoobril tunnustasid sotsiaalminister Tanel Kiik ja rahvastikuminister Riina Solman peresõbralikke tööandjaid. Pangapealse lasteaed pälvis teise lasteaiana Eestis peresõbraliku tööandja algmärgise. Sellega tunnustatakse tööandjat, kes on läbinud eelhindamise ja koostanud järgnevatiks aastateks tegevuskava organisatsiooni töökultuuri arendamiseks.

Märgist saavad taotleda tööandjad era- ja avalikus sektoris ning kodanikuühendused. Märgise laiem idee on muuta ühiskonna hoiakuid peresõbralikumaks, parandada tööandjate konkurentsivõimet töötajate värbamise abil ning suurendada töötajate turvatunnet.

(Pangapealse lasteaed)

Külastage Harkujärve lugemistuba

Harkujärve kogukonnakeskuse lugemistuba on avatud. Riigileit leiab nii uuemat kui ka vanemat kirjandust. Palju on lastekirjandust, ka koolis soovitatavat lugemisvara. Ootame kõiki, eriti Harkujärve küla elanikke! Olemasoleva kirjanduse kohta saab infot, kui kirjutate e-posti aadressile karin.suursalu@kbfi.ee.

(Harkujärve kogukonnakirik)

KESKKOND

Meie vald

Rubriik tutvustab kord kuus Harku valla vaatamisväärsusi, loodust, allasutusi, põnevaid projekte ja fakte ajaloos.

Ilvestel on meie vallas oma kodu

Omaette hoidmise poolest kuulus loom on püütud pildile Sõrve küla kandis. / Foto: A. Otsmaa rajakaamera

Loodusväärtuste olemasolu tõestavad indikaatorliigid, keda Harku vallas leidub üsna palju. Hiljutine laiapõhjaline uuring leidis veel liike, mis on tundlikud keskkonnategurite muutuste suhtes.

VAL RAJASAAR
Rohevõrgustiku ekspert

Harku valla maastikud on erakordselt mitmekesised, paljudest elukooslustest läbi põimitud külluslik loodusmosaiik. Seda väärtust hoiab ka valla üldplaneering ja teaduslikult kontrollitud rohevõrgustik. Algatatud on Sõrve riikliku looduskaitseala moodustamine loodusliku elurikkuse hoidmiseks kõige kõrgemal tasemel. Kaitsekorralduskava avalikustatakse 2020. aasta kevadel.

Meie vallas on vedanud – leidub nii okas- kui ka laialehiseid põlismetsi, pärandkooslusi, kadastikke ja loopealseid, paeklindlastanguid rusukallete metsadega, liivakivipaljandeid ja -karisid ning jõgede ürgorge. Metsasus on küll vaid umbes pool pindalast, kuid selle mitmekesisus tagab elupaigad, elurikkuse, mis on märkimisväärne.

Hiljuti viidi valla tellimusel läbi uuring, millest selgub, et Sõrve loodusmetsad on näiteks kakuliste osas umbes kaks korda rikkamad kui Lahemaa rahvuspargi loodusmetsad ning tavalistest majandusmetsadest umbes kümme korda tihedama öökullide asustustihedusega. Üldse leiti peaaegu saja looduskaitseala liigi elupaigad ja arvukalt loodusdirektiiviga kaitstavaid kooslus tüüpe. Putukate liigirikkuse vallas toodi välja, et uuringuala on väärtuslikkuse poolest kolmandal kohal Eestis.

Harku valla maastikud on rikkad ka suurlukite poolest

Meie metsades leidub vaikselt häirimatuid poegimispaiku suursõralistele ja piisavalt metsakooslusi, mis pakuvad neile elupaiku igaks aastajaks. Väga harva liigub metsaaladelt läbi ka hunte ja karusid, ent nende jaoks on meie valla metsades püsivaks elupaigaks ruumi liiga vähe.

Küll aga on ruumi kuni kolmele ilvesepesakonnale. See on märkimisväärne indikaatorliik kinnitamaks, et meie loodusala on väga ettevaatlikule ja arale suurtõrjale sobiv elupaik. Neid näeb üliharva, pigem võib nende jälgi märgata märtsis viimasel lumel, mõnikord ka suvel mudasematel teedel, kuid ilves – nagu kass ikka – ei taha käppi märjaks teha ja enamasti suvel jälgi ei jäta. Viimisi vallas oldi mõni aasta tagasi mures – ilves on liikumas, mis nüüd saab. Harku valla inimesed rahustasid: pole vaja karta, sest kes näeb, on saanud lotovõidu.

Ilves on meie kõrval, ettevaatlikult ja märkamatu. Kui leiata ilvese elupaiga ja kui tal on pesakond, tasub paika salajas hoida. Nende rahupaiku tuleb kaitsta liigse uudishimu eest, nagu ka meil pesitsevate merikotkaste, kanakullide, kakuliste jt röövlindude pesapaiku. Korraldatud otsimisretked pole hea mõte. Saame aga kindlasti anda info edasi loodusteadlastele, et andmed tallele saaksid. Samuti võime kaasa aidata kaitsealuste taimede, seente, samblike asupaikade leidmisel ja küsida eksperdi abi nende määramisel ning keskkonnaregistrisse kandmisel.

Nii hoiame kõige paremini loodusrikkust, mis on Harku vallas kui pealinna kõrval asuvas paigas imekombel säilinud. Hoiame, harime, paneme vaatlusi kirja ja mis peamine – naudime looduse elurikkust, mis meil kodus on.

Mille eest ma pean maksma ja mille eest mitte? Keskkonnaspetsialist Lembe Reiman kogus enim esitatud küsimused kokku ja annab neile vastused.

HARKU VALLA TEATAJA

Miks hindab jäätmete kogust jäätmejaama töötaja n-ö silma järgi?

1 Tabasalu jäätmejaamas, nagu enamikus teisteski Eesti jäätmejaamades, toimub tasuliste jäätmete vastuvõtt mahu alusel ja üldjuhul hinnatakse mahtu visuaalselt. Juhul, kui klient jääb eriarvamusele, saab koguse täpsemalt ära mõõta. Visuaalne koguse hindamine võimaldab kliente oluliselt kiiremini teenindada, võrreldes sellega, kui kõik ükshaaval täpselt ära mõõta.

Vana elektroonika eest võetakse tasu, kuigi on öeldud, et tasu ei võeta. Kuidas nii?

2 Jäätmejaama toodavad elektroonikaseadmed peavad olema komplektsed ehk neil ei tohi olla eemaldatud väärismetalle või ohtlikke osi, näiteks külmkappidelt mootoreid, teleritelt või arvutitelt sisu jne. Juhul, kui elektroonikaseadmeid on lammutatud ja olulised osad puudu, on nende vastuvõtt tasuline.

Jäätmejaam: korduma kippuvad küsimused

Jäätmejaamas on võimalik tasuda ka pangakaardiga. / Foto: Pixabay

Ladusin kõik majapidamises leidunud jäätmed autosse segamini ja kohapeal selgus, et pean kõige eest maksma, kuigi seal sees oli ka tasuta vastuvõetavaid jäätmeid. Mis nüüd saab?

3 Tasuta võetakse vastu konkreetseid jäätmeliike tingimusel, et need on enne sortitud. Kui panna erinevad jäätmeliigid autosse segamini, siis jäätmejaama territooriumil neid sortida on keeruline ja ajamahukas, mistõttu võetakse kogu koorem vastu segaehitusjäätmetena. Selliste olukordade vältimiseks tuleb jäätmed autosse panna konkreetselt eristatavate liikide kaupa –

näiteks puhas kartong, puhas vahtplast, kiled jne.

Kas plastist asjade eest peab maksma?

4 Plastijäätmeid, mille peal on vastav markeering (nooltega kolmnurk, mille sees number 1–7), võetakse vastu tasuta. Kui tegemist on mitmest eri materjalist, näiteks plastist ja metallist koosneva esemega, siis selle vastuvõtt on tasuline, kuna see ei koosne ainult plastist. Et seda saaks uuesti ringlusesse suunata, tuleb muu materjal eemaldada. Seega enne jäätmejaama viimist tuleb eemaldada eri materjalist osad, näiteks kat-

kiselt ämbrilt on vaja ära võtta metallist sang.

Millisel juhul pean mööbli äraandmise eest maksma?

5 Tasuta võetakse jäätmejaamas vastu vaid kasutus- või mööblit ja selle üle, kas tegemist on kasutus- või mööblit esemega, otsustab jäätmejaama töötaja, võttes arvesse, millistele esemetele on nõudlust ja millistele mitte. Üks enam levinud esemeid, mis kasutus- või mööblit ei ole ja mille eest tuleb tasuda, on vana madrats. Arvestades aga suurjäätmete hinda, 3,22 eurot 1 m³ eest, tuleb suure vana madratsi eest tasuda kuni 3,22 eurot.

Kas penoplasti eest peab maksma?

6 Tasuta võetakse vastu sellist vahtplastit, mis on pakendites kauba ümber. Ehitusest tulev määratud vahtplast on tasuline. Kuna vahtplast on kerge, aga mahuline, soovime suuremate koguste korral viia see näiteks AS-i Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus.

Kas jäätmejaamas saab kaardiga maksta?

7 Alates selle aasta kevadest on jäätmejaamas võimalik tasuda nii kaardimakse kui ka sularahaga.

Mis on linnukesel söögiks?

Talviste olude saabumise sega on õige aeg lindude toidumaja aeda või akna taha üles panna. Eesti Ornitoloogiaühing soovib, millest võiks koosneda sulelise menüü ja kuidas toidukohta pidada?

MARI KUKK

•Mõelge läbi söögimaja asukoht. Toidumaja üles seades või rasvapalle riputades peab arvestama lindude turvalisusega – toitu liiga madalale või maha pannes võivad tiivulised näiteks kasside saagiks langeda. Keset lagedat välja on aga näiteks raudkullidel kerge toituvaid linde püüda, seetõttu võiks läheduses olla põõsaid, kuhu linnud saaksid ohu korral varjuda.

•Lindudele sobib talviseks lisatoiduks kõige paremini vana hea mage seapekk. Teine tuntud linnutoit on rasv. Neile meeldib energiarikkam searasv. Seda saab pakkuda nn tihasekellana või lihtsalt alusele kinnitada. Kui pekk kipub kõvaks külmuma, siis rasva on lindudel ka suurema külmaga hea nakkida. Toiduks sobib ka sulatatud ploomirasv, kuid sünteetilist rasva ei maksa suleliste anda.

•Peaaegu kõigile lindudele on meelepärased toiduks kõik-

Lindude talvine toidulaud olgu mitmekesine. / Foto: Imre Kaas

võimalikud seemned. Tuntumad on päevaliljeseemned. Kuna kõik väiksemad linnud koorivad seemned enne söömist ära, võiksid need olla õhukese koorega. Ka kõrvitsa-, õuna-, seeder-männi-, rapsi- jm seemned on neile maitseks suupisteks. Lindudele meeldivad ka päiklikid, kõige paremini maapähklid. Need võiks üles riputada võrguga või kasutada sööturit. Muidugi ei tohi lindudele anda soolapähkleid.

•Tugeva nokaga seemnetoidulised linnud, nagu rohevint, talvike või varblased, söövad parema puuduses ka teravilja. Sobivaks toiduks on näiteks kaerahelbed, hirss, tangud, tatar ja mais, välja võib riputada ka kaeravihud. Külmumise vältimiseks võib kuivtoitu immutada toiduõliga.

•Talviste aialindudele sobivad ka poes müüdavad puurilindudele mõeldud segud, samuti näiteks pudiks tehtud keedumuna ja isegi magedam

juust. Tõeliseks maiuspalaks on rasvane hakkliha. Rästastele ja teistele suuremate tiivuliste meeldivad pehmemad köögiviljad, näiteks keedetud kartulid. Samuti maitsevad neile õunad ja marjad, mida võiks sügisel puudele ja põõsastele ka lindude jaoks jätta.

•Kindlasti peab toit olema maitsestatamata – vürtsikas ja soolane söök ei sobi. Ka leiba ja saia ei soovitata anda, sest tegemist on tugevalt töödeldud toiduainega, mis sisaldab pärmi, suhkrut ja muid lindudele ebavajalikke aineid. Küpsised, saiakesed ja muu säärane kraam on nende jaoks rämpstoit.

•Oluline on linde toita regulaarselt ehk iga päev ja enam-vähem samal kellaajal. Linnud õpivad kiiresti ära, millistest toitmiskohast ning mis kell toitu saab. Kui külmade saabudes linde söötma hakata, tuleb sellega kindlasti jätkata kuni kevadeni, märtsi, hiljemalt aprillini.

•Linnumaja ei pea olema kogu aeg toitu pilgini täis. Piisab peotäiest varahommikul ja õhtul, inimese pakutav peaks olema loodusest leiduva kõrval üksnes lisatoit.

•Ärge unustage söögimaja puhastada. Rõpse söögimaja muutub kleepuvaks ja niiskuse tõttu väljaheidetega segunevad riknevad seemned võivad levitada ohtlikke haigusi.

Suvehooajal külastas
tuletorne tuhandeid
inimesi ja tuletornipered
plaanivad turistidele
veelgi enamat pakkuda.

Harku valla turismiobjektid alustasid talvehooaega

KRISTIINA ADAMSON

Suurupi selts

Kui 1. mail 2017 avati Suurupi ülemine tuletorn ja 21. mail 2018 Suurupi alumine tuletorn, siis sel aastal said tuletornid hooaega alustada ühiselt.

Kuidas möödus tuletornide suvehooaeg ja millised on tulevikuplaanid?

Need aastad on olnud õppimise ja kohanemise aeg, kuna objektid asuvad tuletorni pererahva hoovil ja igal hetkel tuletorni siiski ei pääse. Pererahval tuleb kohaneda külastajatega ja külastajatel pererahvaga.

Kokku külastas Suurupi tuletorne 2019. aasta suvehooajal (1. mai – 30. september) üle 6600 inimese. Sel aastal tõusis grupikülastajate arv, seda eriti Suurupi alumises tuletornis. Ülemise tuletorni perenaine Kristiina, kes on atesteeritud Harjumaa giid, viis läbi üle 70 ekskursiooni Suurupi ülemises ja alumises tuletornis ning mitu poolsaare militaarset ajalugu tutvustavat retke.

Alumise tuletorni perenaine Anne-Ly tegutses giidina 20 kruisigrupi juures, kes külastasid Suurupi alumist tuletorni. Sellest aastast liitus alumises tuletornis meeskonnaga suvine majakavaht Meelis, kes tutvustas külastajatele nii Suurupi tuletorne kui ka võimalust Eesti tuletorni passi abil tut-

"Tuletorn heidab ööpimeduses saladuslikke, justkui maagilise jõu läkitatud valgusvihke üle mere ja ranna ..." on kirjutanud tuletornide uurija Armas Luige. / Foto: Riho Kirss

vuda Eesti teiste tuletornidega.

Suurupi alumist tuletorni külastas 2019. aastal üle 3000 külastaja, kellest 430 ostsid tuletornide ühispileti ja külastasid mõlemat tuletorni. Ülemist tuletorni külastas üle 3600 inimese, kellest 600 ostsid ühispileti.

Uudistamist jätkus nii kohalikele kui ka kaugemale rahvale

Sel aastal jõudis tuletorne külastama ka kohalikke, kes polnud seni tuletornidest Suurupis kuulnudki. Tuletornide juures toimus kokku viis kontserti. Kontsertidest on plaanis

kujundada traditsioon. Juba seitsmendat korda toimunud Suurupi Tuletornipäev oli seekord osa Harku valla avatud külade nädalast ja nädala raames tähistati kontserdiga ka Eesti ainsa töötava puit-tuletorni 160. sünnipäeva.

Grupikülastustest oli suu-

rim osakaal seeniorite turismil, samuti Vene ja Läti gruppidel. Tuletorne külastasid ka kruisituristid ja loodame jätkata Eesti kui ajalooa mererahva tutvustamist maailmas edaspidigi. Sel hooajal külastas Suurupi tuletorne 32 turistide gruppi, kokku 600 kruisituristi. Kü-

lalisi, kes omal käel tuletornid üles leidsid, oli Saksamaalt, Soomest, Venemaalt, Poolast, Lätist, Leedust, kaugeimad Jaapanist ja Lõuna-Koreast. Kruisituristid olid valdavalt Ameerikast, Kanadast ja Austraaliast.

Suurupi ülemise tuletorni aed pälvis sel aastal konkursi "Eesti kaunis kodu 2019" muinsuskaitse eripreemia, sama tunnustuse sai Suurupi alumise tuletorni ansambel 2015. aastal.

Tuletornide uus ühine hooaeg algab 1. mail 2020.

Detsembris avab Suurupi ülemise tuletorni linnakus nädalavahetustel ukseid Tuletorni Jõulumaailm, ühtlasi loodame avada Suurupi muuseumimaja ukseid. Endise tehnohoone renoveerimisel muuseumiks on abiks olnud LEADER-meetme toetus.

Ettetellimisel on võimalik grupikülastusi mõlemasse tuletorni läbi kogu talvehooaja.

Suurupi selts avalikustab sel aastal uue ingliskeelse kodulehe, mille abil muudetakse Suurupi ajalugu välituristidele paremini kättesaadavaks. Uus lehekülg on veel töös, aga sellega saab tutvuda veebiaadressil Suurupi.travel. Samuti on plaanis uueks hooajaks avada venekeelse sisuga Suurupit tutvustav koduleht. Kõik, kellel on ajaloolist infot Suurupi kohta, on oodatud seda Suurupi seltsiga jagama. Selleks pan-ge kiri teele e-posti aadressil info@suurupi.ee.

Kalimera*, vallahahvas! Tervitused Kalamata festivalilt!

Soe päike, soolane mere-
vesi, Kreeka väikelinn,
konkursi põnevus ...
Mida rohkemat võiks üks
koorilaulja sombusest
oktoobrist tahta?

AITI NIINEMETS

Koori liige

Suurupi naiskoor Meretule osales 9.–13. oktoobrini toimunud rahvusvahelisel Kalamata koorikonkurss-festivalil Kreekas. Armas linnake kostitas meid lahkuse, maitsvate roogade ja meeliülenda-va suplusrannaga, mis asus hotellist kahekümne sammuga kaugusel. Linnakeses oli neil päevil tunda rahvusvahelist hõngu, sest koos meiega oli konkursile kokku sõitnud 38 koori 15 riigist, nii lähedalt kui ka kaugel. Meiega samas hotellis ööbisidki kaugeima nurga tulijad – Indoneesiast. Kui meie alles ärkasime ja hommikusuplust või -einet nautisime, siis nemad juba harjutasid. Aga ilmselgelt polnudki pikkadesse rõivastesse pakitud indoneeslastele see "jahe" merevesi kuigi kutsuv.

Eesti Naislaulu Seltsi 25 aasta juubelele pühendatud kontserdil Pärnu kontserdimajas kummarduseks valmistumas. / Foto: Haide Rannakivi

Et hotellis suuremaid ruume nappis, avanes meil hariv võimalus jälgida nende tehnikaid ja harjutusi otse hotelli fuajees. Häälestumiseks ümisesid nad vaikselt üksteise kõrva ääres ja harjutasid oma lavalükkumist. Samuti olid nad julged rahva- viiside veeretajad, mitmeid üminaid saime kuulda ühistel

bussisõitudel konkursi ava- ja auhinnatseremooniale.

Mõistagi tegime ka meie proove ja lugupeetava žürii ette astusime kahel korral. Konkursil esitasime Eesti heliloojate loomingut, kummaski kategoorias kolm teost. Andsime endast võistlushetkel parima ning pälvisime kulddiplomi ja

kolmanda koha naiskooride kategoorias (kategooria võidust jäi meid lahutama vaid 1,22 punkti!) ning hõbediplo- mi ja viienda koha folkloori kategoorias (sealjuures kuld- diplomist jäime vaid 2,7 punkti kaugusele). Koori dirigeeris Elen Ilves, klaveril saatis Aime Pärivalu. Žüriis olid Mary

Meretule laululembid astuvad rahvusvahelisel Kalamata koorikonkurss-festivalil Kreekas ühte jalga. / Foto: Aime Pärivalu

Konstantinidou Kreekast, Lucien Posman Belgiast, Boping Ren Hiinast, Sergei Yekimov Venemaalt ja Külli Kiivet Eestist. Täname toetuse eest Eesti Kultuurkapitali.

Hääled kõlavad ka kodumaal

Reis oli nii tore, põnev ja puhkusemaiguline, et oleksime tahtnud pikemalt Kreekasse jääda. Kahjuks polnud see võimalik – uued kontserdid ootasid kodus juba ees. 19. oktoobril oli au koos hulga teiste naiskooridega üles astuda

Eesti Naislaulu Seltsi 25 aasta juubelele pühendatud pidulikult kontserdil Pärnu kontserdimajas.

Novembris teeme rahulikult proove ja valmistume selleaastaseks jõulukontsertideks. Neid on meil plaanis kaks: 14. detsembril Eesti Naislaulu Seltsi adventikontsert "Taevateel" Tallinna Jaani kirikus ja 22. detsembril jõulukontsert koos ITL-i segakooriga Viimsi Püha Jakobi kirikus. Kohtumiseni!

* Kalimera tähendab kreeka keeles "head päeval".

LÜHIUUDISED

Harku valla paraujuja taas esirinnas

Brisbane'is toimunud maailmamängudelt tõi Maria Rein koju nii hõbe- kui ka pronksmedali. / Foto: erakogu

Rohelisel Mandril (Austraalia, Brisbane) toimusid 12.–19. oktoobri INAS Global Gamesi maailmamängud, kus osales üle 50 rahvuse ja tuhande sportlase. Eesti koondise koosseisus oli esindatud ka Harku valla paraujuja Maria Rein, kes saavutas võistlustel kõrgeid kohti. Hõbemedal riputati Mariale kaela 200 m selili-, pronksmedal 50 m selili- ja 200 m rinnuliujumises.

Lisaks töid Eestile medaleid Sirlý Tiik (kuldmedal odaviskes) ja Eric Tött (pronksmedal 50 m vabaltujumises). (Vello Liivamägi, MyFitnessi ujumistreeningute juht)

Valla aastapäeva saalivolle toimub 24. novembril

Traditsiooniline segapaaride võistlus algab kell 17.00 Vääna-Jõesuu koolis. Mängime poolal väljakul, auhinnad on valla poolt. Registreerumine ja täpsem teave telefonil 5695 7822.

(Eddi Tomband, Türisalu spordiklubi)

Algas Harku valla mälumängu hooaeg

Harku valla mälumängu "Ajuragin" 46. hooaja esimene mäng toimus 25. oktoobril kohvikus Neiborhuud. Küsimused koostas võistkond Duo+. Osales 13 võistkonda.

Esimese mängu võitis 30 punktiga võistkond Öökull (Jana Põllu, Mihkel Jürisson, Einar Kivisalu ja Rein Kooli), järgnesid võistkonnad Uhuu ja Kolmteist.

Järgmine mäng toimub 29. novembril. Küsimused koostab võistkond Bennet. (Rein Kooli, mälumängur)

Kümnend tagasi sündis rivitrummarite grupp, mängijaid on aastate jooksul olnud üle kahekümne.

RIINA RÜÜTELMAA

Tabasalu muusikakooli puhkpilli-orkestri rivitrummarite juhendaja

Ajast, mil dirigent Valdo Rüütelmaa puhkpilli-orkestri juurde esimese rivitrummarite grupi moodustas, on möödas kümme aastat.

Praegu on rivitrummarite grupis järgmised liikmed: Geidi Kuk, Elisabeth Kuk, Natali Pajuste, Johanna Rüütelmaa, Elisabeth Mihhalski, Emma Elisabeth Kalev, Marika Eljas, Martin Pajumaa, Samuel Kuk ja Riina Rüütelmaa. Oleme koos mänginud 2016. aastast. Nädalas teevad rivitrummarid ühe proovi, enne esinemist ka lisaproove. Esinemisi on aasta jooksul päris mitu, nii koos orkestriga kui ka eraldi. Oleme esinenud Harjumaal Ballil, moेतendusel, rongkäikudel, käinud nii Soomes, Europeade festivalil kui ka mujal. Oma ekstravagantsete vormide eest suur aitäh Tabasalu muusikakoolile, Harku vallavalitsusele ning õmblejale Urve Välike.

Erilised etteasted

Sünnipäeva puhul on alati tore kutsuda külalisi ja korraldada üks korralik kontsert. Nii me 2. novembril ka tegime. Kohale tulid külalised Pärnumaalt, Harjumaalt ja Soomest. Heli- looja ja löökpilliõpetaja Janne Ikonen on meid koolitanud kolm aastat, igaks koolituseks ka ühe marsi rivitrummaritele

Tabasalu muusika-
kooli puhkpilli-orkestri
rivitrummarid tähistasid
juubelit

Trummide pööril tähistati muusikalise tiimi sünnipäeva. / Foto: Catherine Kalev

lounud. Kontserdi esimeses pooles kõlasid Tabasalu rivitrummarite marsid eri kollektiivide esituses.

Oma etteastega rõõmustasid kontserdipublikut ka Pärnu-Jaagupi muusikakooli rivitrummarid, Keila linnaorkestri rivitrummarid ning Janne Iko-

nen kolmeosalise sooloteosega trummikomplektil.

Kontserdi teises pooles esitasid Tabasalu rivitrummarid oma kava koos Tabasalu muusikakooli puhkpilli-orkestriga. Kontserti ilmetas ka liikumisrühm Caroline Sögise juhendamisel.

Sünnipäeva puhul saime ka ohtralt õnnitlusi-kingitusi. Rivitrummaritele kujundas kingituseks kaunid karbid Kaie Teder Tabasalu Käsitöökambrist, maitsvad kringlid küpsetas Värska Pagar ja peolaua kattis Tabasalu muusikakool. Aitäh!

Suurupi võitlejahing nopib medaleid ja plaanib olümpiani välja minna

Suvel maailmameistri-võistlustel Zoom8 klassis kulla kaela saanud ja noorte ühepaadi Laser 4.7 MM-il U16 klassis viiendaks tulnud purjetaja loodab soodsatele tuultele.

Kirja pannud
MARI KUKK

Olen 15-aastane, käin Tabasalu ühisgümnaasiumis üheksandas klassis. Mul möödus just kuues purjetamissuvi. Kõik sai alguse 2013. aastal, mil isa pani mind Tilgu sadama purjetamislaagrisse. Mäletan esimest korda, mil paati astusin – paat kõikus. Ja kui kreeni läks, oli päris hirmutav. Esimene regatvõit tuli Noblessneri sadamas Optimistiga juba 2015. aastal. Sõidan enamasti sisetunde järgi, jälgides samal ajal ilmastikuolusid, kaasvõistlejaid ja treeneri nõuandeid.

Ah et miks ma purjetan? Kui lähen merele, olen seal kogu hingega ega pea tegelema olmeasjadega. Purjetan ja naudin seda. Sel suvel võitsin

Karolin Härm Itaalias Garda järvel võistlustules. / Foto: Eleonora Aiori

MM-il Itaalias Zoom8 klassis kulla ja noorte Laser 4.7 MM-il Kanadas tulin üldarvestuses viiendaks. Eelmisel aastal sain EM-il Hispaanias Zoom8 klassis kaela hõbeda.

Purjetamise juures on kõige

olulisem kannatlikkus. Palju on merel või kaldal passimist ja tuule tõusu või vastupidi, raugemise ootamist. Suurim tuul, millega olen võistelnud, oli Lohusalus – puhanguti 18 m/s. Võitlejahing peab olema, kindlasti tahe, palju

tunde tuleb veeta vee peal ja treeningusaalis. Eks vahel ole olnud ka tunne, et ei taha minna, eriti siis, kui on olnud raske võistlus, mis kestab juba päevi. Samas tuletan endale siis meelde, et ma tulin siia ju õppima.

Et mis saab, kui on torm? Peab rahu säilitama. Mast, otsad, puri võivad puruks minna. Kui paat läheb kummuli, siis mõtlen, et ikka juhtub, ja sõidan edasi. Kord oli nii, et võistlesime RS Feva kahe paadiga ja paat läks ümber, kaaslane kukkus vette. Kui õnnelt purje alla jääda, võib lämbuda. Mul õnnestus paari- lise vestist kinni haarata ja ta tagasi paati tõmmata. Endal jäi mul kord paadiga ümber minnes jalg sverdi alla kinni, jalg oli verine, aga ei midagi hullu, sõitsin edasi.

Sihiks olümpia

Võistlustel üritan käia koolivaheajadel, õpetajad on arusaajad, mind toetatakse. Hinded peavad korras olema ja seda ka on. Peale eelmainitu olen käinud võistlemas Türgis, Prantsusmaal, Soomes, Horvaatias, Taanis, Saksamaal, Monacos, Tais, Lätis ja Leedus.

Võistlustel käimine ja purjetamisvõistluste kalendri järgi elamine on meie pere jaoks elustiilikujunenud. Praegu sõidan Laser 4.7-ga. Hooajal on peaaegu kõik nädalavahe- tused võistluste all kinni. Vahel kestavad need 3–4 päeva, me- rel tuleb olla 3–6 tundi.

Mida purjetajad talvel teevad?

Käin eratreeneriga jõusaalis, samuti ujumas. Eestis saab purjetada vaid neli-viis kuud, aga tiitlivõistlustel peame konkureerima nendega, kes purjetavad aasta läbi. Sellepärast ongi oluline aasta ringi välismaal treeninglaagrites ja võistlustel käia.

Edaspidi on mul plaan hakata õppima fotograafiat ja filmindust. Need on ka mu hobid.

Unistan kord olümpiale jõuda. Seni tuleb mul kõik paadiklassid vastavalt vanusele läbi sõita ja sealt edasi olümpia- klassi jõuda.

Pärast iga võistlust analüüsin, mida oleksin saanud teisiti teha, vaatan ka palju õpetlikke videoid YouTube'ist ja sotsiaal- meediast. Eeskujud on kõik need, kes naiste olümpia- klassi jõud.

Mul on endal spetsiaalne varustus, paat, super treener Kalevi jahtklubi purjespordikoolis – Uku Kuusk, pere ja kooli toetus. Vanemad ütlevad, et nemad enam arvet ei pea, kui palju raha purjetamisele kulub. Oleme väga tänulikud Harku vallale ja EOK-le, kes on meid toetanud."

Kuigi meeste keskmine oodatav eluiga Eestis järjest tõuseb, surevad mehed ikka veel keskmiselt üheksa aastat varem kui naised.

PIRET ROSPU

Tabasalu perearstikeskuse
perearst

Eesnäärmevähk on Eestis meestel kõige sagedamini tekkiv vähk. Eesnäärmevähki iseärasuseks on, et kasvaja tekkimisest sümptomite avaldumiseni kulub tavaliselt umbes 15–25 aastat ja suurem osa eesnäärmevähiga meestest ei sure mitte eesnäärmevähki tõttu, vaid koos eesnäärmevähiga muude haiguste tõttu. Näiteks 2014. aastal diagnoositi Eestis eesnäärmevähki 1083 mehel ja sama haiguse tõttu suri 271 meest. On leitud, et 80-aastaste meeste hulgas ligi 80%-l on eesnärmevähirakke, aga suuremal jaol neist pole vähki aeglase kasvu tõttu tarvis ravida.

Eesnäärmehaiguste diagnoosimisel kasutatakse PSA-testi (prostataspetsiifiline antiigeen). PSA on valk, mida toodetakse ainult eesnärme. Testi puuduseks on, et PSA taseme tõus võib tekkida nii eesnärme healoomulise suurenemise, põletike kui ka vähi korral, seega ei võimalda PSA-test eesnäärmehaigusi omavahel eristada.

Eesnäärmevähki sõeluuringut PSA-testiga on Eestis tõsiselt kaalutud ja on arvatud, et ühe 50-aastase sõeluuringus osaleva mehe kohta oleks 21 aasta jooksul tervisevõit vaid 0,002 eluaastat ja see tuleks üsna kalli hinnaga nii rahalises kui ka elukvaliteedi mõttes.

Suured kulud ja asjatu ravi

Probleeme on laias laastus kaks: suured kulutused täpsustavale diagnostikale ja suur hulk mehi, kes saavad asjatut ravi. Sõeluuringute mõte on

Meeste tervise kuul räägime, miks pole eesnäärmevähi sõeluuringut

Terved 30–60-aastased mehed ja naised võiksid kord viie aasta jooksul käia oma tervist kontrollimas. / Foto: Pexels

terveid inimesi “sõeludes” leida üles need, kellel on varases järgus ravitav haigus, seega kutsutaks sõeluuringusse terved mehed, kellel pole mingeid kaebusi. Kõrgenenud PSA-testi tagajärjel hakatakse neid muutama patsientideks, korraldades järjest uusi uuringuid, et teada saada, mis haigus PSA tõusu taga on, ja edaspidi haiguse kulgu jälgida. Suurel osal meestest leitakse kas möödunud põletik või healoomuline eesnäärme suurenemine, mis

võib-olla veel pikka aega ravi ei vajaks. Võrdluseks: näiteks naiste rinnavähi sõeluuringult saadav kõige tavalisem vastus on “Normileid. Patsienti ei kutsuta tagasi” – niisugust lihtsat jah- või ei-vastust pole PSA-testiga võimalik kunagi saada.

Kui sõeluuringul leitakse algstaadiumis eesnäärmevähk mehel, kellel haiguse sümptomite tekkimiseni kuluks võib-olla kümmekond aastat, siis madala riskiga patsientidele

soovitatakse nn hoolika jälgimise taktikat ehk teatud aja-intervalli möödumisel korduvate analüüside tegemist. Iga-päevatöö kogemus ütleb aga, et vähidiagnoosi saanud mehed tahavad kohe ravi, ükskõik kui leebe loomuga vähk võib olla. Ravi tagajärjel võivad aga tekkida elukestvad probleemid näiteks uriinipidamatuse või erektsioonihäirete näol.

Lisaks ei teki iga kord eesnäärmevähi korral PSA-testis olulist tõusu. Sellisel juhul an-

naks normaalne sõeluuringu tulemus meestele võltsi enesekindluse ja isegi aluse oma võimalikke sümptomeid eirata, sest analüüs oli ju korras.

Need ongi põhjused, miks Eestis pole riiklikku eesnäärmevähi sõeluuringuprogrammi ja miks paljud arstid suhtuvad väga skeptiliselt igasügisestesse üleskutsetesse minna ainult PSA-testi tegema, ilma muid terviseriske kaardistamata või tervislikest eluviisidest rääkimata.

Millistesse sõeluuringutesse on mehed oodatud?

2016. aastal alustati Eestis jämesoolevähi sõeluuringuga, mis on suunatud nii meestele kui ka naistele. Tänavu, 2019. aastal on sõeluuringusse oodatud ravikindlustatud inimesed sünniaastatega 1953, 1955, 1957 ja 1959. Sõeluuring on korraldatud perearstide kaudu. Kui teie aasta on siin kirjas ja te pole veel sõeluuringus osalenud, ei pea kutset ootama jääma, vaid võite kohe perearstiga ühendust võtta.

Terved 30–60-aastased mehed ja naised võiksid kord viie aasta jooksul käia oma üldtervist kontrollimas. Iga-päevaelus toimub see sageli töötervishoiuarstide juures, aga kes ühel või teisel põhjusel töötervishoiuarsti juures ei käi, võiks üles otsida oma perearsti või -õe. Tervisekontrolli käigus kaardistatakse inimese südame-veresoonkonnahäiguste riskitegurid (vererõhk, veresuhkrutase, kehamassiindeks, vööümbermõõt) ja harjumused (söömine, liikumine, suitsetamine, alkoholi tarvitamine). Antakse nõu, kuidas harjumusi tervislikumaks muuta.

Tervisekontrollid ja jälgimised võimaldavad ainult olemasolevat olukorda kaardistada. On arvatud, et arstiabi võimalused inimeste tervist mõjutada on vaid 10% – ülejäänust 20% mängivad rolli geenid, 20% keskkond ja ülekaaluka 50% võtab enda kanda inimese enda tervisekäitumine. Normaalse söömine, regulaarne liikumine, hammaste tervise eest hoolitsemine, mitesuitsetamine, alkoholitarbimise piiramine, töö- ja puhkeaja reguleerimine ning stressi juhtimine – need on kõige tähtsamad tervise, sealhulgas eesnäärme tervise mõjutajad.

Korras ja hooldatud küttekolle on suur samm ohutuse suunas

Külmade ja pimedate õhtute saabumisega on alanud ka kütteperiood. Kuidas ohutult küttekoldeid kasutada ja võimalikke tulekahjusid vältida?

JANE GRIDASSOV

Põhja päästekeskus

Nii nagu oma tervise eest, tuleb ka küttekollete eest regulaarselt hoolt kanda ehk lasta neid puhastada vältimaks võimalikke tulekahjusid ja et tuba püsiks soe. Õnnetuste ära hoidmiseks on tähtis puhastada aasta ringi kasutatavaid kütteseadmeid kaks korda aastas ja hooajaliselt kasutatavaid seadmeid kord aastas. Eramajades võib korstnat pühkida ka ise, kuid kord viie aasta jooksul peab süsteemid siiski

üle vaatama kutseline korstnapühkija. Kortermajade ja ridaelamute küttesüsteeme võiks kord aastas puhastada kutseline korstnapühkija, kes väljastab tehtud tööde kohta akti.

Kütmisega alustamine

Kütmisel tuleks alati kasutada võimalikult kuivi puid. Märja puuga tekib rohkem pigi, mis ummistab küttesüsteeme. Oluline on meelde tuletada seegi, et olme- ja ehitusjäätmel ning muu kraam käib jäätmejaama ja neid ei tohi kütmiseks kasutada, kuna nende põletamisel ladestub küttesüsteemis põlemisjääke. Selline põletamine saastab ka keskkonda ja rikub tervist.

Ära sulgege siibrit liiga vara

Oluline teema kütmise juures on ka siibri sulgemine, mida kiputakse tegema liiga vara.

Kütmise ajal peab siiber olema lahtises asendis ja seda ei tohi panna kinni enne, kui söed enam ei hõõgu ega ole näha punakat-oranžikat värvi. Liiga vara suletud siibri tõttu tekib vingugaas, mis hakkab vaikselt tuppa imbuma ja seab ohtu kogu pererahva. Vingugaas on kaval – lõhnatu ja värvitu ning seda tuvastab vaid vingugaasiandur.

Kuum tuhk ei käi kilekotti või plastämbris

Kahjuks pole harvad juhud, kus tulekahju on kodus alguse saanud sellest, et kuum tuhk pannakse süttivasse anumasse ja seejärel näiteks puuriida või majaseina vastu. Oluline on tühjendada küttekolle põlenud puidujääkidest alles pärast nende jahtumist. Kindlasti ei tohi kuum tuhk ladustada kergesti süttivasse anumasse (plastämber või -prügikast, kilekott vm), soovitatav on siiski

Et kodu oleks tuleohutu, telli tasuta kodunõustamine, helistades pääste infotelefonile 1524. / Foto: Pexels

panna näiteks plekist ämbris või metallnõusse.

Ärge hoidke küttepuid ahju lähedal

Muidugi on mugav tuua puud tuppa ja panna need kohe ahju kõrvale maha, selle vastu või

isegi ahju peale kuivama. Selline tegevus on äärmiselt ohtlik, sest puit on põlev materjal ja seega võib küttepuid hoidmine kuumal ahjul või pliidiplaadil tuua kaasa tulekahju. Peale selle peaks ahju ees olema tulekindel plaat,

mis püüab kinni lendu läinud sädeme ja takistab tulekahju tekkimist. Tulekindel ala olgu pigem suurem kui väiksem.

Oluline on tulekahju varajane avastamine

Vaatamata sellele, et Eestis on suitsuandur kohustuslik aastast 2009, leidub siiski veel väga palju majapidamisi, kus pole töökorras ega õigesti paigaldatud suitsuandurit. Kahjuks peab tõdema, et just paljudes kodudes, kus on leitud hukkunut, puudus varajases staadiumis tulekahjust märku andev suitsuandur. Päästetameti töötajad külastavad igal aastal tuhandeid kodusid, et kontrollida nende tuleohutust. Muu hulgas vaadatakse kodunõustamisel üle ka suitsuanduri olemasolu ja vajadusel paigaldab selle Päästetamet. Kodunõustamine on kõigile tasuta ja enda soovist saab teada anda infotelefonil 1524.

HARKU VALLAVALITSUS TEATAB:

DETAILPLANEERINGU AVALIKE VÄLJAPANEKUTE TULEMUSTE TEATED

10.–24.10.2019 k.a toimus Harku vallamajas (Kallaste tn 12, Tabasalu alevik), veebilehel ja detailplaneeringute veebirakenduses **Tabasalu alevikus Looduse tn 7 (katastritunnus 19801:002:1712) maaüksuse ning lähiala detailplaneeringu avalik väljapanek.**

Detailplaneeringu avaliku väljapaneku kestel detailplaneeringule vastuväiteid/ettepanekuid ei esitatud. Sellest lähtuvalt ei korralda vallavalitsus detailplaneeringu avaliku väljapaneku järgset arutelu.

10.–24.10.2019 k.a toimus Harku vallamajas (Kallaste tn 12, Tabasalu alevik), veebilehel ja detailplaneeringute veebirakenduses Merikülas Romantiku tee 29 (katastritunnus 19801:013:0011) ja Romantiku tee 31 (katastritunnus 19801:013:0012) maaüksuste ning lähiala detailplaneeringu avalik väljapanek. Detailplaneeringu avaliku väljapaneku kestel detailplaneeringule vastuväiteid/ettepanekuid ei esitatud. Sellest lähtuvalt ei korralda vallavalitsus detailplaneeringu avaliku väljapaneku järgset arutelu.

10.–24.10.2019 k.a toimus Harku vallamajas (Kallaste tn 12, Tabasalu alevik), veebilehel ja detailplaneeringute veebirakenduses **Laabi külas Teearu (katastritunnus 19814:001:0540) maaüksuse ja selle lähiala detailplaneeringu avalik väljapanek.**

Detailplaneeringu avaliku väljapaneku kestel esitati üks ettepanek. Sellest lähtuvalt korraldab Harku vallavalitsus detailplaneeringu avaliku väljapaneku järgse avaliku arutelu **28.11.2019 kell 16.00** Harku vallamajas (Kallaste tn 12, Tabasalu alevik).

12.09.–11.10.2019 k.a toimus Harku vallamajas (Kallaste tn 12, Tabasalu alevik), veebilehel ja detail-

planeeringute veebirakenduses **Tiskre külas Tammi-augu tee 10 (katastritunnus 19801:002:0044) maaüksuse põhjapoolse osa ja selle lähiala detailplaneeringu avalik väljapanek.**

Detailplaneeringu avaliku väljapaneku kestel esitati üks ettepanek. Sellest lähtuvalt korraldab Harku vallavalitsus detailplaneeringu avaliku väljapaneku järgse avaliku arutelu **28.11.2019 kell 17.00** Harku vallamajas (Kallaste tn 12, Tabasalu alevik).

DETAILPLANEERINGU ALGATAMISE TAOTLUSED

Harku vallavalitsusele on esitatud taotlused:

- Rannamõisa külas Vilipi tee 24 maaüksuse ja lähiala detailplaneeringu koostamise algatamiseks.
- Ilmandu külas Briisi tee 10 maaüksuse ja lähiala detailplaneeringu koostamise algatamiseks.
- Ilmandu külas Tuulevarju tee 12 ja Tuulevarju tee 12a maaüksuste ning lähiala detailplaneeringu koostamise algatamiseks.
- Sõrve külas Ilrepõllu, Leheserva ja Kiviserva maaüksuste ning lähiala detailplaneeringu koostamise algatamiseks.
- Tabasalu alevikus Pähkli tn 7, Pähkli tn 5 ja Pähkli tn 5a maaüksuste ning lähiala detailplaneeringu koostamise algatamiseks.

Esitatud taotluste ja nende lisadega saab tutvuda detailplaneeringute veebirakenduses aadressil Kaart.harku.ee.

PROJEKTEERIMISTINGIMUSTE AVATUD MENETLUSED

Harku vallavalitsus teatab avatud menetluse algatamisest detailplaneeringut täpsustavate projekteerimistingimuste andmiseks Muraste külas Kiviaia tn 2a auto varjualuse püstitamiseks hoonestusala suuren-

Harku vallavalitsus teeb ettepaneku arutada projekteerimistingimuste andmine ilma avalikku istungit läbi viimata. Ettepanekuid ja vastuväiteid selle osas ootame **14.–23.11.2019 k.a.**

Projekteerimistingimuste eelnõuga saab tutvuda Harku vallavalitsuses ja veebilehel www.harku.ee/et/eelnou-avalikustamine; alal kehtiva detailplaneeringuga saab tutvuda Harku valla kaardirakenduses Kaart.harku.ee ja www.ehr.ee kaudu esitatud taotlusega saab tutvuda riiklikus ehitisregistris (vajalik ID-kaardiga sisselogimine). Ettepanekuid ja vastuväiteid saab esitada kirja või e-kirja teel harku@harku.ee **14.–23.11.2019 k.a.**

Harku vallavalitsus teatab avatud menetluse algatamisest detailplaneeringut täpsustavate projekteerimistingimuste andmiseks Vääna külas Hirve tee 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 15, 16, 18, 19, 21 hoonestusala vähendamiseks ja Vääna külas Hirve tee 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 15 katusekalde muutmiseks.

Harku vallavalitsus teeb ettepaneku arutada projekteerimistingimuste andmine ilma avalikku istungit läbi viimata. Ettepanekuid ja vastuväiteid selle osas ootame **14.–23.11.2019 k.a.**

Projekteerimistingimuste eelnõuga saab tutvuda Harku vallavalitsuses ja veebilehel www.harku.ee/et/eelnou-avalikustamine; alal kehtiva detailplaneeringuga saab tutvuda Harku valla kaardirakenduses Kaart.harku.ee ja www.ehr.ee kaudu esitatud taotlusega saab tutvuda riiklikus ehitisregistris (vajalik ID-kaardiga sisselogimine). Ettepanekuid ja vastuväiteid saab esitada kirja või e-kirja teel harku@harku.ee **14.–23.11.2019 k.a.**

PEREMEHE TUTE E HITISTE HÖIVAMISE TEADE

Harku vallavalitsus avaldab teadaande Vabariigi

Valitsuse 8.08.1996 määruse nr 211 “Peremehetu ehitise hõivamise korra kinnitamine” punkti 9 alusel.

Harku vallavalitsus teatab, et on võtnud arvele peremehetute ehitistena:

- Adra külas Marana tee 7 reformimata riigimaal asuva küüni;
- Harku alevikus Rukkilille tn 1 reformimata riigimaal asuva kuuri;
- Harkujärve külas Koduaia tee 4 reformimata riigimaal asuva kuuri;
- Harkujärve külas Hobuseraua tee 3b reformimata riigimaal asuva hoone;
- Kumna külas Kumna tee 28a reformimata riigimaal asuva laut-küüni;
- Kumna külas Mõisaveere tee 10c reformimata riigimaal asuva küüni;
- Kumna külas Mõisaveere tee 11 reformimata riigimaal asuva kuuri;
- Laabi külas Paemurru tee 2a reformimata riigimaal asuvad garaažiboksid;
- Liikva külas Tarindi tee 9 reformimata riigimaal asuva vundamendi ja abihooone;
- Rannamõisa külas Kõrgemäe tee 3 reformimata riigimaal asuva kõrvalhoone;
- Tabasalu alevikus Soo tn 28 reformimata riigimaal asuva garaažiboksi;
- Vääna külas Tiigi tee 3 reformimata riigimaal asuvad abihooned.

Vastuväiteid ehitise peremehetuse või selle kohaliku omavalitsuse poolt hõivamise kohta palume esitada hiljemalt 13. jaanuaril 2020 k.a Harku vallavalitsusele aadressil Kallaste tn 12, Tabasalu alevik, Harku vald või e-posti teel harku@harku.ee.

PLANEERIMIS- JA EHITUSOSAKOND

VOLIKOGU ISTUNGILT:

31. oktoobril 2019 toimus Harku vallavolikogu istung, kus osales 19 Harku vallavolikogu liiget, istungit juhatas Harku vallavolikogu esimees Kalle Palling.

ISTUNGIL VÕETI VASTU JÄRGMINE MÄÄRUS:

- Harku valla 2019. aasta I lisaelarve kinnitamine.

ISTUNGIL VÕETI VASTU JÄRGMISED OTSUSED:

- Harku valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava ülevaatamise kinnitamine;
- vallavara kasutusse andmise lepingu sõlmimine;
- Harku valla raamatukogude ümberkujundamine;
- Tabasalu alevikus Tammede allee 41, Tammede allee 41a, Tammede allee 41b maaüksuste ning lähiala detailplaneeringu algatamine;
- Tabasalu alevikus Kalda tn 20 maaüksuse ja lähiala detailplaneeringu algatamine;
- Vääna-Jõesuu külas Kajaka tee 3 ja Kajaka tee 5 maaüksuste ning lähiala detailplaneeringu vastuvõtmine;
- Harku alevikus Instituudi tee 15 maaüksuse lõunapoolse osa ja selle lähialal detailplaneeringu vastuvõtmine;
- Liikva külas Otsa põik 9 ja Otsa põik 10 maaüksuste ning lähiala detailplaneeringu vastuvõtmine;
- Tabasalu alevikus Klooga mnt 10 ja Klooga mnt 10a maaüksuste ning lähiala detailplaneeringu vastuvõtmine;
- loa andmine kinnisasja omandamiseks;
- valla teenetemärgi andmine.

Kui Harku vallavolikogu novembrikuu eestseisuse koosolekul ei otsustata teisiti, toimub järgmine Harku vallavolikogu istung 28.11.2019 algusega kell 16.00 Harku vallamaja koosolekute saalis.

Päevakorraga saab tutvuda viis päeva enne istungit veebiaadressil www.harku.ee/teated ja veebiülekanne on võimalik jälgida aadressil www.volis.ee.

HARKU VALLAVOLIKOGU KANTSELEI

Kuhu minna, mida teha?

Vaadake Tabasalu noortekeskuse, Vääna-Jõesuu noortetoa, Vääna noortetoa ja Harkujärve noortekeskuse sündmusi www.noortekeskused.ee.

Päev	Algus	Mis toimub?	Kus?	Lisainfo
13. nov	18.00	Keraamika õpituba	Kumna kultuuriait	Facebook @Kumna-küla
13. nov	20.00	Zumba	Kumna kultuuriait	Facebook @Kumna-küla
14. nov	13.30	Draamastuudio	Harkujärve kogukonnakirik	Inglitiib.eu
14. nov	16.00	Võimlemistund KeskigaPluss	Muraste koolimaja peegelsaal	Muraste.ee
15. nov	19.00	Olemise tahumatu kergus: Lauri Saatpalu ja Jaan Sööt	Muraste koolimaja	Muraste.ee/?p=7607
15. nov	18.30	Shindo	Harkujärve kogukonnakirik	linglitiib.eu
16. nov	16.00	Marek Sadama ja Tõnu Laikre kontsert “Novembri lood”	Vääna mõis	Piletilevi.ee
16. nov	13.00	Köiellaskumine Türisalu pangalt	Türisalu pank	Porikuu.ee
16. nov	13.00	Koolitus “Mis minu lapse peas küll toimub?” ehk “Kiindumussuhte ja emotsionaalse trauma roll lapse arengus”	Lillepere keskus	Facebook @Lillepere Keskus
17. nov	10.30	Jumalateenistus	Rannamõisa kogukonnakirik	Rannamoisakogudus.ee
17. nov	17.00	Jumalateenistus	Harkujärve kogukonnakirik	Inglitiib.eu
17. nov	10.00	Nahkhiirte huvipäev	Vääna mõis	Elfond.ee
18. nov	20.00	Zumba	Kumna kultuuriait	Facebook @Kumna-küla
19. nov	18.30	Shindo	Harkujärve kogukonnakirik	Inglitiib.eu
19. nov	19.00	Viltimise töötuba: naiselikud kindad	Kumna kultuuriait	Facebook @Kumna-küla
20. nov	18.00	Keraamika õpituba	Kumna kultuuriait	Facebook @Kumna-küla
20. nov	20.00	Zumba	Kumna kultuuriait	Facebook @Kumna-küla
21. nov	13.30	Draamastuudio	Harkujärve kogukonnakirik	Inglitiib.eu
21. nov	18.00	Bodyart	Kumna kultuuriait	Facebook @Kumna-küla
22. nov	18.30	Shindo	Harkujärve kogukonnakirik	Inglitiib.eu
23. nov	13.00	Köiellaskumine Türisalu pangalt	Türisalu pank	Porikuu.ee
23. nov	18.30	Laternamatk Suurupi ja pioneerid	Suurupi	Laternamatkad.ee
24. nov	10.30	Jumalateenistus	Rannamõisa kogukonnakirik	Rannamoisakogudus.ee
24. nov	17.00	Jumalateenistus	Harkujärve kogukonnakirik	Inglitiib.eu
24. nov	11.00	Meigikoolitus iseendale Murastes	Muraste külaselts	Facebook @Muraste Külaselts
24. nov	13.00	Pilliroost jõulukrooni õpituba	Kumna kultuuriait	Facebook @Kumna-küla
24. nov	10.00	Väikelaevajuhtide kursus	Muraste koolimaja	Muraste.ee
25. nov	20.00	Zumba	Kumna kultuuriait	Facebook @Kumna-küla
26. nov	18.30	Shindo	Harkujärve kogukonnakirik	Inglitiib.eu
27. nov	18.00	Keraamika õpituba	Kumna kultuuriait	Facebook @Kumna-küla
27. nov	20.00	Zumba	Kumna kultuuriait	Facebook @Kumna-küla

Alasniidu Lasteaed otsib ÕPETAJAT ÕPETAJA ABI

Oleme nüüdisaegne uuenev lasteaed ning ootame särasilmseid, pühendunud ja arenemissooviga uusi meeskonnaliikmeid.

Ootame Sind:

- kui lapsed panevad Sinu südame rõõmsamalt põksuma;
- leiad, et suudad koos nendega õppida, areneda ja avastada;
- sul on piisavalt oskusi analüüsida ja planeerida oma tegevusi;
- oled rõõmsameelne ja vastutustundlik ning erialase haridusega.

ÕPPEJUHTI

Ootame Sind:

- kui oled rõõmsameelne ja avatud suhtleja;
- innovaatiline ja avatud haridusuudustele;
- otsustus-, analüüsimis- ja planeerimisvõimeline;
- ettevõtlik, vastutustundlik ning erialase kõrgharidusega.

Pakume:

- meeskonnatööd uuendusmeelses kollektiivis;
- ametialast arenemisvõimalust ja eneseteostust;
- võimalust rakendada oma ideid ja teadmisi;
- pikka puhkust ja sportimisvõimalusi.

Kui meie võiksimme olla Sinu uus lasteaed, siis ootame elulookirjeldust ja kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide koopiaid.

Lasteaiad asuvad Harku vallas Puisniidu 7, J. Venter tee 6 ja Järvekalda tee 14.

Dokumente ootame aadressil direktor@alasniidulasteaed.eu

Lisainfo telefonil 5553 8003.

Lauri Saatpalu ja Jaan Sööt

Olemise tahumatu kergus

Reedel, 15. novembril algusega kell 19 Muraste koolimajas

Töötav kohvik, uksed avatakse kell 18:00

Piletid eelmüügist 12€/9€ (seeniorid, õpilased); kontserdipäeval 15€/12€

Lisainfo www.muraste.ee

MURASTE LOODUS KODUS

Muusikaõhtu Väana mõisas

Marek Sadam, klaveril Tõnu Laikre

Novembri lood

16. novembril 2019. a kell 16.00
Info telefonil 5341 4536

Piletid Piletilevist

Usalda oma kodu MÜÜK, OST ja ÜÜRIMINE MINU HOOLDE!

KRISTA KARIK
+372 520 3330
krista@skanton.ee

SK SKANTON KINNIVARA

TEHNIKAKESKUS.EE
müük • hooldus • remont • rent

Toome Sinu muruniiduki, murutraktori ja trimmeri ise hooldusesse!

Harku vallas edasi-tagasi transport alates **10 EUR**

Kampaaniainfo: tel: 51 900 402
www.tehnikakeskus.ee

HOOLDUS-KAMPAANIA

STRANTUM HALDUS

Osaühing Strantum pakub:

- Korterelamute haldusteenus
- Ärihoonete haldusteenus
- Tehnosüsteemide hooldus
- Sise- ja väliskoristus
- Teede hooldus/ehitus

KÜSI PAKKUMIST
OÜ Strantum
Asume: Kooli 2a, Tabasalu
Tel: 602 6480, faks: 602 6481
E-mail: haldus@strantum.ee
www.strantum.ee

Heategu teeb imet!

Tabasalu Lions Klubi kutsub toredaid müüjaid Harku valla heategevuslikule

JÕULULAADALE

TABASALU LAADAPLATSIL laupäeval, 14. detsembril kell 11-16

Vajalik on eelregistreerimine telefonil 5115174 või e-kirjaga kaido@cuculus.ee

TEATED:

TEENUS

- Ettevõtte teostab ehitus- ja remonttöid, ka väiksemamahulisi töid. Tel 5660 7554, e-post janek@janelldisain.ee.
- Aastaringne fekaalivedu. OÜ Norringsen, tel 5662 1300.
- Vanametalli kokkuost, konteinerite tellimine ja transporditeenus. Metalliveoks võimalik kasutada tasuta järelhaagist. Asume Tutermaal, tel 678 2055.
- Väljaõppinud puudelangetaja teostab ohtlike puude ja okste raiet. Tööd teen tõstuki ja köistehnikaga. Kändude freesimine ja okste äravedu. Puude üldseisundi hindamine ja konsultatsioon tasuta. Tel 513 3458, www.ohtlikpuu.ee.
- Teostame kruntide raie kompleksteenust: raietööd, materjali kokkuvedu, kändude juurimine/freesimine, jäätmete hakkimine, okste ja kändude äravedu. Tel 513 3458, www.ohtlikpuu.ee.
- Korstnapühkija ja pottsepa teenused. Ohtlike puude/okste langetamine ning viljapuude lõikamine. Muruniitmine. Tel 5348 7318, e-post igor@inkteenused.ee.
- Liugused, riidekapid, garderoobid. Abi projekteerimisel. Parimad hinnad. Tel 522 1151, www.nagusul.ee, FB Nagusul OÜ.
- Liugused ja garderoobid. Hinnad soodsad. Garantii. E-post liugused@kallion.net, Tel 502 9075.

- Teostame vihmaveesüsteemide ja katuseturvatoodetega seotud töid. Vihmaveerennid toodame kohapeal valtsimismasinaga – puuduvad liitekohad. Vihmaveerennid OÜ, tel 527 1059, e-post info@vihmaveerennid.ee.
- Hoonete soojustamine puistevillaga, teostame ka vajalike eeltöid. Konsultatsioon objektil tasuta! Puistemees OÜ, tel 501 6689, e-post ken@puistemees.ee.
- Korstnapühkija teenused, tel 5877 1665, www.puhaskolle.ee.
- Väikevedo kuni 2 tonni. Kohaleveoga liiv, muld, killustik, sõnnik, turvas, asfaldipuru, betoon. Tel 509 2936.
- Ohtlike puude langetamine ja õunapuude lõikus. Tel 521 0334.

- Elektriseadmed ohutuks! Kõik elektritööd pädevalt elektrikult. Tel 533 13215.
- Kompostmuld, kõdusõnnik, söelutud muld, liiv, killustik, graniitkillustik, freesasfalt. Müüa koos veoga. Väikeveod.ee. Tel 501 5992.
- Teostan sanitaartehtilisi ja pise- maid remonttöid. Tel 503 8313.
- Kutsetunnistusega korstnapühkija, tehtud tööde kohta akt. E-post kuldnoop@gmail.com, tel 5689 0125.
- Aia-, värava-, tõstuke- ja automaatikalahendused parima hinnaga Eestis. Kvaliteetne liugväravakomplekt kuni 4 m avale 1595 eurot. Tiibväravakomplekt kuni 5 m avale 1150 eurot. Tel 5895 8809, www.koduvärv.ee, e-post info@koduvärv.ee.
- Langetame ja hooldame just Teie piirkonnas. Leiame koos lahenduse! Meid saab kätte tel 5626 3857, www.puumehed.ee.
- Arboristi teenused. Kutsetunnistusega arborist pakub ohtlike puude raiet, puude hooldusloikust, hekkide hooldust, kändude freesimist. Raieteenused, võsatoed. Puude istutamine. Raiejäätmete hakkimine, transport. E-post info@puukirurg.ee, tel 505 7786, www.puukirurg.ee.
- Ehitusremonttööd, aedade hooldus. Silver Agu Ehituse OÜ, e-post silver@agu.ee, 504 1285.

OST

- Autode kokkuost! Ostame kõiki sõidukeid ja töömasinaid! Võib pakkuda remonti vajavaid ja seisvaid sõidukeid. Sõiduk ei pea olema arvel, ülevaatuse ega kindlustusega! Pakkuda võib kõike! Kuulutus ei vanane! Tel 5457 5055.

- OÜ ESTEST PR ostab metsa- ja põllumaad. Tel 504 5215, 514 5215, e-post info@est-land.ee.

TÖÖ

- Transpordifirma otsib bussi-juhti. Info 521 5731.

PIHLAKODU

Otsime sel sügisel avatud Tabasalu Pihlakodusse

Eakate hooldajaid,

kes on head suhtlejad, abivalmis ja positiivse ellusuhtumisega ning abistavad meie eakaid nende väärrika igapäevaelu korraldamisel.

Kokka,

kes omab eelnevat töökogemust köögis, on töökas ja kohusetundlik, armastab toiduvalmistamist ning puhtust ja korda.

Väärrikaimad hooldekodud Eestis

Abikokka,

kelle ülesanneteks on toidu valmistamiseks vajalike eeltööde tegemine ning koka mitmekülgne abistamine.

Pakume sõbralikku ja toetavat kollektiivi, kaasaegset töökeskkonda, võimalust töötada arenevas ettevõttes ning stabiilset ja konkurentsivõimelist töötasu.

Tule ja anna oma panus eakate heaolusse!

SAADA SOOVIAVALDUS MARI@PIHLAKODU.EE VÕI HELISTA 5191 6642

Lasteabi.ee

116 111

HALDUS

Lehtede koristus ja äravedu. Lumekoristus ja jäätõrje. Tel 502 2594

Otsime liikluskorraldajaid

Tööülesanded

- liikluskorraldajate komplekteerimine
- liikluskorraldajate liikluskorraldusvahendite paigaldamine objektile
- märgilao ja töökoja korrahoidmine
- liikluskorraldajate ja teiste liikluskorraldusvahendite pesemine ja korrahoidmine

Tööaeg täistööaeg, vahetustes (Tabasalu Ranna tee 17)
Tööpiirkond Tallinn, Harjumaa
maert@warren.ee
info tel 514 9231.

Warren Safety

REKLAAM

AKNAKATE
www.aknakate.ee

Sinu müügiesindaja Haaberstis

Kadri Viil
+372 566 33 484
kadri@aknakate.ee

Rulood
Tekstiilkardinad
Sääsevõrgud
Terrassimarkiisid

HELISTA MULLE KÕIGIS
KINNISVARAKÜSIMUSTES

ELERI SOONSEIN
+372 52 77 354
eleri@domare.ee

KUTSELINE
MAAKLER

DOMARE
KINNISVARA

KODUEKSTRA
Suurim valik. Kodusem tunne.

Rocca al Mare Koduekstra
kauplus ootab enda sõbralikkum meeskonda

klienditeenindajat

Lisainfo saamiseks palume julgelt helistada
kaupluse telefonil: **55 655 104** või
kirjutada: maret.harm-tilk@koduekstra.ee

1Partner

**HARKU VALLA
MAAKLER**
1partner.ee

Ville Värk
513 2422

OST • MÜÜK • ÜÜR
HINDAMINE
INVESTEERIMINE

**Harku valla eakate
jõulupidu**

18. detsembril algusega kell 16.30
Meriküla Spordi- ja Õppekeskus (Tilgu tee 55c, Meriküla)

PROGRAMM:
Kontsert, üllatus. Pärast kontsertosa on pidulik jõululaud.

Esinevad: Anne Adamsi TRIO,
kaasa teevad Margus Jürisson ja
Tõnu Hallik.

Bussigranafil
Buss 1: Harku–Harkujärve–Tabasalu–Meriküla
Harku mäel suunaga Tallinna 15:45
Harku keskus 15:48
Bioloogia suunaga Tallinna 15:50
Harkujärve bussipeatus 15:55
Kiriku 15:56
Alasniidu tee 15:58
Oja tee 15:59
Tabasalu kool (majade pool) 16:05
Meriküla Spordi- ja Õppekeskus 16:20

Buss 2: Metsakool–Suurupi–Tabasalu–Meriküla
Metsakool 15:15
Türisalu 15:20
Naage 15:25
Vääna-Jõesuu 15:30
Vääna-Viti 15:33
Suurupi teerist 15:35
Tuletorni 15:40
Kivi tee 15:42
Muraste 15:50
Ranna tee 15:52
Maasika 15:55
Rannamõisa kirik 15:57
Tabasalu – Harku tee 16:00
Tabasalu kool (majade pool) 16:05
Meriküla Spordi- ja Õppekeskus 16:20

Buss 3: Loigu–Kumna–Vääna–Tabasalu–Meriküla
Loigu 15:17
Kadaka peatus, Adra 15:18
Jüri peatus, Adra 15:21
Mäe peatus, Adra 15:24
Männi peatus, Humala 15:27
Metsaküla 15:32
Kumna mõis 15:34
Tutermaa (suunaga Tallinn) 15:37
Kruusaugu (7 min) 15:45
Vääna 15:50
Liikva 15:55
Kuusiku 15:57
Rannamõisa kirik 16:00
Tabasalu kool (majade pool) 16:05
Meriküla Spordi- ja Õppekeskus 16:20

NB! Palume registreerida tel **600 3867, 606 3802, 600 3869.**

Lisainfo: Tiia Spitsõn, sotsiaal- ja tervishoiuosakonna juhataja 600 3867 ja e-posti aadressil tiia.spitson@harku.ee.

AIAD - VÄRAVAD
www.aiad-varavad.ee

- Aiaehitus (puit, paneel- ja võrkaiad)
- Väravate paigaldus (jalg-, tiib- ja liugväravad)
- Väravaautomaatika (müük / paigaldus / hooldus)

info@aiad-varavad.ee **tel: 59 18 00 20**

Kuldsed Kaed
Puhastus- ja hooldusteenused

SINU PARTNER PUHASTUSALAL

KOGEMUS ALAST 1995

KOOLITATUD TÖÖTAJAD

TASUTA NÕUSTAMINE

Tarmo Roostalu
Müügiesindaja
tellimused@kuldsekaed.ee
+372 5817 0720

www.kuldsekaed.ee
+372 661 1600
info@kuldsekaed.ee

Kodu loata?

Ajame kasutusloa dokumendid korda

SAADA HINNAPÄRING
projektibüroo.ee
+372 513 7017

**PROJEKTI
BÜROO**

nr1
kasutuslubade
taotleja Eestis

**JÕULUTEEMALINE
KÄSITÖÖ NÄITUS-MÜÜK**
Tabasalu Eakate Päevakeskuses
(Teenuste 2, raamatukogu sissepaas)
25. november - 13. detsember
E, N 11.00 - 17.00; T, K, R 11.00 - 16.00

Toetage jõulukinkide
ostmisega koduvalla
käsitöölisi!

Oodatud on
kõikide suurte ja väikeste meistrite
käsitööesemed.

Andke soovist teada ning saage meisterdused hiljemalt 15. novembril e-päevakeskusesse.
Lisainfo päevakeskuse telefonil 603 2171

Südamlik kaastunne
lähedastele
Kalju Vahri
lahkumise puhul.
AÜ Tedre liikmed

Mälestame leinas
Henno Lindu
Kaastunne omastele.
Endised töökaaslased
linnukasvatusest